

A Belügyminisztérium elektronikus hírlevele az önkormányzati tisztviselők számára

2010. ÉVI 3. SZÁM I. KÖTET

Tartalom

SZERKESZTŐSÉGI ROVAT	2
A Belügyminisztérium Településrendezési Osztályának felhívása a települési önkormányzatok számára	2
A Honvédelmi Minisztérium tájékoztatása	2
JOGÉRTELMEZÉS	2
Az Alkotmánybíróság önkormányzatokat érintő döntései	2
Igényérvényesítési módok szabályozása	2
A fizetőparkolók üzemeltetéséről	3
A helyi önkormányzatok működését érintő módszertani anyagok	4
Módszertani útmutató – a helyi önkormányzatok közterület-használattal kapcsolatos rendeletei megalkotásához, felülvizsgálatához	4
PÁLYÁZATI LEHETŐSÉGEK	15
Hazai pályázati közlemény	15
Az Európa a polgárokért program pályázati felhívásai	15
Szakértői tanulmányutak - pályázati lehetőségek oktatási és képzési kérdésekkel foglalkozó szakemberek számára	17
Comenius Régió együttműködés	18
Kamaszbarát önkormányzatok kerestetnek	21
Élelmiszerbank adományszétosztási együttműködés 2011 pályázati felhívás	23
JELENTÉSEK, TÁJÉKOZTATÓK	25
Az állampolgári jogok országgyűlési biztosának jelentése az AJB 1765/2010. számú ügyben	25
A polgári védelem és az önkormányzatok együttműködése	36
Az Országos Főépítész Kollégium Elnökségének 2/2010. (X. 26.) számú állásfoglalása	42
Tájékoztató az online szabványkönyvtárról	44

SZERKESZTŐSÉGI ROVAT

A Belügyminisztérium Településrendezési Osztályának felhívása a települési önkormányzatok számára

Az elmúlt hónap folyamán - a Közigazgatási Hivatalok segítségével - reményeink szerint valamennyi magyarországi településre eljutott a „**Tájékoztató a településrendezésről**” című kiadvány. A készítés időpontjában még a Nemzeti Fejlesztési és Gazdasági Minisztériumhoz tartozva a VÁTI segítségével igyekeztünk tájékoztatást nyújtani a települési önkormányzatok számára a településrendezési eszközökről. A kiadvány elsősorban az önkormányzati képviselőket, valamint a szakterületet kevésbé ismerőket célozta meg, bemutatva számukra mind a jogi, mind a technikai hátterét e szakterületnek. Részletes tájékoztatást tartalmaz ezen kívül az elvégzendő teendőkkel kapcsolatban is.

Felhívjuk az önkormányzatokat, amennyiben további példányokra lenne szükségük /korlátozott számban!/ az alábbi e-mail címek valamelyikén jelezzék igényüket: gyulane.kaldi@bm.gov.hu vagy eszter.nagy@bm.gov.hu

A Honvédelmi Minisztérium tájékoztatása

Tisztelt Polgármester Asszony/ Úr!

A Honvédelmi Minisztériumban történt szervezeti átalakítások következtében 2010. október 1-jétől a hadisírgondozás a parlamenti államtitkár irányítása alá került.

Tájékoztatjuk Önöket, hogy a Magyarországon lévő háborús katonasírok és emlékművek gondozásának felügyelete a továbbiakban a HM Társadalmi Kapcsolatok és Hadisírgondozó Hivatal feladata.

A hivatal elérhetősége: 1055 Budapest, Balaton utca 7-11., postacím: 1885 Budapest, Pf. 25., tel.: 474-1323. Vezetője: dr. Töll László alezredes, igazgató.

Kérem a Polgármester Asszonyok, Urak további együttműködését a magyarországi teleküléseken található háborús sírok, katonai emlékművek gondozásában, és a háborúban elesett katonának emlékének megőrzésében.

Dr. Simocskó István parlamenti államtitkár, Honvédelmi Minisztérium

JOGÉRTELMEZÉS

Az Alkotmánybíróság önkormányzatokat érintő döntései

Igényérvényesítési módok szabályozása

A képviselő-testületnek nincsen lehetősége a hulladékgazdálkodásról szóló 2000. évi XLIII. törvény (a továbbiakban: Hgt.) 26. § (1) bekezdésben rögzített adók módjára történő behajtáshoz képest más igényérvényesítési módok szabályozására [173/2010. (IX. 30.) AB határozat]

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a települési szilárdhulladék-gazdálkodással összefüggő önkormányzati feladatokról, különösen a települési szilárd hulladékkal kapcsolatos hulladékkezelési közszolgáltatásról szóló önkormányzati rendelet (a továbbiakban: Ör.) indítvánnyal támadott rendelkezése alkotmányellenes, ezért azt

megsemmisítette. Az Ör. szerint, ha a közszolgáltató nem igényli a díjhátralék adók módjára történő behajtást, úgy a díjhátralék beszedése iránt jogosult - a Hgt. 39. § (3) bekezdése szerinti jogszabály megjelenéséig - maga vagy megbízottja útján eljárni. Az Ör. támadott rendelkezése a közszolgáltató döntésére bízta, hogy a települési szilárd hulladékkezelési közszolgáltatással kapcsolatos díjhátralékot adók módjára kívánja-e behajtani, vagy a díjhátralék beszedése iránt polgári eljárást kezdeményez-e.

A Hgt. 21. § (1) bekezdése szerint a települési önkormányzat kötelezően ellátandó közszolgáltatásként a települési hulladék kezelésére hulladékkezelési közszolgáltatást szervez, és tart fenn. A Hgt. 20. § (1) bekezdése az ingatlantulajdonos kötelességévé teszi az ingatlanán keletkező települési szilárd hulladék gyűjtését, és a begyűjtésre feljogosított hulladékkezelőnek történő átadását. A Hgt. 23. § f) pontja szerint a települési önkormányzat képviselő-testülete önkormányzati rendeletben határozza meg az ingatlantulajdonost terhelő díjfizetési kötelezettséget, az alkalmazható díj legmagasabb mértékét, megfizetésének rendjét, az esetleges kedvezmények eseteit vagy a szolgáltatás ingyenességét. A Hgt. 26. § (1) bekezdése hulladékkezelési közszolgáltatás igénybevételéért az ingatlantulajdonost terhelő díjhátralékot és az azzal összefüggésben megállapított késedelmi kamatot, valamint a behajtás egyéb költségeit adók módjára behajtható köztartozásnak minősíti. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a helyi önkormányzat jogalkotási hatásköre a hulladékkezelési közszolgáltatás terén nem korlátlan, kereteit a Hgt. határozza meg. A Hgt. nem ad a képviselő-testületeknek általános felhatalmazást rendeletalkotásra, hanem 23. §-ában konkrétan meghatározza azokat a szabályozási tárgyakat, melyekben a képviselő-testület - a törvény felhatalmazása alapján, annak végrehajtására - rendeletet alkothat. Ennek megfelelően a képviselő-testületnek nincsen lehetősége a Hgt. 26. § (1) bekezdésben rögzített adók módjára történő behajtáshoz képest más igényérvényesítési módok szabályozására.

A fentiek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a képviselő-testület az Ör. támadott szakaszának megalkotásával túllépte a törvényben meghatározott rendeletalkotási hatáskörét, mert a Hgt. 26. § (1) bekezdésével ellentétes, így az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdését is sértő szabályozást alkotott. Ezért az alkotmányellenes rendelkezést az Alkotmánybíróság megsemmisítette.

A fizetőparkolók üzemeltetéséről

Miután a felhatalmazó rendelkezést az Alkotmánybíróság az Abh.-ban megsemmisítette, annak alkotmányellenessége az Önkormányzati rendelet (a továbbiakban: Ör.) alkotmányosságára is kihatott [180/2010. (X. 20.) AB határozat]

Az Alkotmánybíróság a fizetőparkolók üzemeltetéséről szóló Ör. alkotmányellenességét állapította meg, ezért azt megsemmisítette. Az Alkotmánybíróság 109/2009. (XI. 18.) AB határozatában (a továbbiakban: Abh.) 2010. június 30. napjával megsemmisítette a közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény (a továbbiakban: Kkt.) 15. § (3) bekezdésében foglalt felhatalmazást. Az Alkotmánybíróság e határozatában megállapította, hogy a Kkt. 15. § (3) bekezdése az Alkotmány 2. § (1) bekezdésébe ütközik. Részben azért, mert a törvényi rendelkezés nem határozza meg a díjmegállapítás kereteit, szempontjait, és korlátait, ami az önkormányzati képviselő-testületek jogalkotási jogkörét önkényessé teszi. Részben pedig azért, mert a felhatalmazó rendelkezés nincs tekintettel sem az önkormányzatok díjmegállapításban fennálló és a szolgáltató kilététől független, tagadhatatlan gazdasági érdekeltiségére, sem pedig az önkormányzatok árhatósági funkciójára, amely a közszolgáltatást igénybe vevők, a fogyasztók érdekeinek védelmét szolgálná. Az Abh.-ban

felhívta az Országgyűlést arra, hogy a közút kezelő jogait gyakorló helyi önkormányzatok rendeletalkotási jogkörét 2010. június 30. napjáig törvényben szabályozza.

Az Alkotmánybíróság jelen ügyben megállapította, hogy miután a felhatalmazó rendelkezést az Abh.-ban megsemmisítette, annak alkotmányellenessége az Ör. alkotmányosságára is kihatott, mivel a közgyűlésnek nem volt alkotmányos felhatalmazása a jogalkotásra. Erre figyelemmel az Alkotmánybíróság az Ör. alkotmányellenességét megállapította, s azt megsemmisítette.

(Összeállította: Dr. Csukás- Novák Nóra, Belügyminisztérium Önkormányzati Feladatok Főosztálya)

A helyi önkormányzatok működését érintő módszertani anyagok

Módszertani útmutató – a helyi önkormányzatok közterület-használattal kapcsolatos rendeletei megalkotásához, felülvizsgálatához

I. Általános kérdések

A helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (a továbbiakban: Ötv.) 16. § (1) bekezdése szerint: „A képviselő-testület a törvény által nem szabályozott helyi társadalmi viszonyok rendezése, továbbá törvény felhatalmazása alapján, annak végrehajtására önkormányzati rendeletet alkot.”

Az Alkotmány a 2010. évi CXIII. törvénnyel beiktatott 7/A. § (2) bekezdésében a jogszabályokat a következőkben sorolja fel: „**Jogszabály** a törvény, a kormányrendelet, a Magyar Nemzeti Bank elnökének rendelete, a miniszterelnöki rendelet, a miniszteri rendelet, a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete elnökének rendelete és **az önkormányzati rendelet**. Jogszabály továbbá a Honvédelmi Tanács rendkívüli állapot idején és a köztársasági elnök szükségállapot idején kibocsátott rendelete.”

A helyi önkormányzatok széles körben gyakorolják helyi jogalkotói hatáskörüket. A jogszabályok által kötelezően előírtakon túl a helyi rendeletalkotás talán legszélesebb területét a települési közösségi élet formálását, a közösség magatartási szabályinak alakítását, betartatását szolgáló rendeletek képezik.

A településeken legváltozatosabbak azok a helyi életviszonyok, amelyek során az ott élők más embertársaikkal vagy az egész közösséggel közvetlen vagy közvetett kapcsolatba kerülnek. Az egymáshoz viszonyulás legalapvetőbb kérdéseit általános jelleggel a kor társadalmi erkölcsi normái, a kialakult helyi szokások rendezik. Napjaink társadalmi változásai, gyors technikai fejlődése miatt egyre bonyolultabbá váló társadalmi élet mellett azonban számtalan olyan élethelyzet adódik, amikor már nem tűnik elégségesnek ezeknek az általános normáknak a szabályozó ereje, ezért szükséges a követendő szabályok egyértelmű helyi rendezése. A felgyorsult, egyre határozottabb egyéni érdekérvényesítést kívánó társadalmi közegben egyre inkább megjelenhetnek azok a nem kívánatos negatív egyéni, de csoport jellegű magatartásformák is, melyek visszaszorítása a közösség és az egyének érdekében szükséges. Az ezt szolgáló intézkedések – és végrehajtásuk szükség esetén közhatalommal való kikényszerítése – kedvező irányba befolyásolhatják a közmorál változását, és az egyéni magatartásformáknak a közösség által elfogadott, helyi jogalkotásban is kifejezésre juttatott általános értékek szerinti alakulását.

A szabályozandó életviszonyok talán leggyakrabban a közösségnek azokhoz az élettereikhez kötődnek, amelyeket közterületnek nevezünk. Az itt zajló társadalmi érintkezés - a motorizáció, az egészségtudatosság fejlődése, az elkülönült tulajdoni viszonyok és ahhoz kötődő jogok fokozott érvényesítése, míg a kötelezettségek gyakori elmulasztása, továbbá a társadalom tagjainak egyre erőteljesebb differenciálódása, és ennek folytán új élethelyzetek kialakulása következtében - újabb tartalmat és formákat nyer. Mindez igényli, hogy mind a központi, mind pedig a helyi jogalkotás folyamatosan érzékelje a társadalmi változásokat, és megtegye az ezekkel összehangolt szabályozási, jogalkotási intézkedéseket.

Napjaink ilyen változásait érzékelő, értékelő, és erre figyelemmel jogalkotásban megjelenítő intézkedése **a közterület fogalom, és a közterület rendeltetésének** – számtalan egyéb kérdés melletti - **újra szabályozása**. Az Országgyűlés 2010. november 8-án fogadta el a területfejlesztésről és a területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény (a továbbiakban: Tftv.), valamint az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Étv.) módosítását, a **2010. évi CXVI. törvényt, mely 2011. január 1-vel lép hatályba**.

A törvény az Étv. 2. § 13. pontjában korábban is megfogalmazott közterület fogalmát a következők szerint módosította:

„(E törvény alkalmazásában)

13. Közterület: közhasználatra szolgáló minden olyan állami vagy önkormányzati tulajdonban álló földterület, amelyet az ingatlan-nyilvántartás ekként tart nyilván.” Majd kiegészítette az Étv. 54. §-át újabb (4)-(7) bekezdéssel, melyben részletező szabályait adja a közterület rendeltetésének. Eszerint:

„(4) A közterület rendeltetése

- a.) a telkek térbeli kapcsolatának, megközelítésének,
 - b.) a közúti gyalogos közlekedés (út, járda, stb.),
 - c.) a kikapcsolódás, a szórakozás, a sporttevékenység, a szabadidő-eltöltés,
 - d.) a felvonulás, a gyülekezés, a közösségi megnyilvánulás,
 - e.) szobor elhelyezésének, emlékhely kialakításának, művészeti alkotások elhelyezésének,
 - f.) a közművel elhelyezésének,
 - g.) zöldfelületek kialakításának
- biztosítása.

(5) **A közterületet rendeltetésének megfelelően bárki használhatja.** A közterület rendeltetésére és használatára jogszabály további szabályokat állapíthat meg. (6) Önkormányzati rendelet a település belterületi közterületének a (4) bekezdésben vagy jogszabály meghatározott rendeltetésétől eltérő engedély vagy megállapodás nélküli használatát szabálysértéssé nyilváníthatja. (7) Egyéb ingatlanoknak a közhasználat céljára átadott területrészeire – az erről szóló külön szerződésben foglaltak keretei között – a közterületre vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni.”

A törvény tehát széleskörűen határozza meg a közterület rendeltetését, mely magába foglalja az egyéni igényeket, szükségleteket kielégítő tevékenységekhez közösségi tér biztosításától a település társadalmának közös igényei kielégítését lehetővé tevő szolgáltató-rendszerek elhelyezéséig a közterület sokoldalú használatának lehetőségét. E felsorolás képezi azt a tartalmi kört, melyen belül maradván tevékenységével az egyén, vagy közösség a közterületet rendeltetésének megfelelően használja. Ettől eltérő más tevékenység általában a társadalmi normákkal ütközőnek – rendeltetésellenesnek – minősül. Az önkormányzat a helyi szabályozása során határozhatja meg, hogy mely, egyébként rendeltetésellenesnek minősülő tevékenységet, magatartás gyakorlását engedi meg időlegesen a közterület-használata során. Továbbá, hogy milyen magatartást kíván szabálysértéssé nyilvánítva szankcionálni.

A településeken az életviszonyok a helyi sajátosságokhoz igazodnak, melyek így helyi speciális szabályozást igényelhetnek. Ezért **a törvény az (5) bekezdésében felhatalmazást adott a helyi viszonyokra vonatkozóan további szabályok jogszabályban – önkormányzati rendeletben – történő megállapítására.**

A helyi önkormányzatok felelőssége tehát, hogy a felhatalmazással élve a helyi körülményekhez igazodva, a lakosság igényeit figyelembe véve **rendezzék a közterület-használathoz kötődő helyi életviszonyokat.** Meghatározzák, hogy a közterületeken mely tevékenységek gyakorlását engedik, illetve melyeket tiltanak. Továbbá milyen rendeltetésellenes használatot kívánnak visszaszorítani, szabálysértéssé minősítve szankcionálni.

A helyi önkormányzatok már eddig is gyakran éltek a közterület-használat helyi szabályozásának lehetőségével. Egy a közelmúltban végzett országos felmérés szerint e tárgykörben 1955 helyi rendeletet alkottak. Ezek többsége még az 1990-es években született, és kisebb módosítások mellett egy, másfél évtizede szolgáltak alapul a helyi életviszonyok rendezéséhez. A vizsgálat igazolta, hogy az időközben bekövetkezett jogszabályváltozásokat, illetve az Alkotmánybírósági döntések által e tárgykörben adott értelmezéseket nem minden esetben követte a helyi jogalkotás. Alapvető elvi kérdések tekintetében sem volt egységes sem a szabályozás, sem a kialakított joggyakorlat. Ennek eredményeként a közigazgatási hivatalok 711 esetben szólították fel a helyi képviselő-testületeket jogszabály-módosításra.

Folyamatosan megújuló helyi jogalkotásra van tehát szükség, mely igazodik a helyi életviszonyok változásaihoz, illetve a magasabb szintű jogszabályok és autentikus értelmezésük által biztosított új szabályozási keretekhez. Ilyen lehetőséget kíván adni az Étv. közterületre, és rendeltetésére vonatkozó módosítása. Ehhez a helyi jogalkotó tevékenységhez szándékozik segítséget nyújtani a módszertani ajánlás.

Elvi alapvetés

Kiindulásként a közterület használattal kapcsolatos néhány elvi kérdés tisztázását tartjuk szükségesnek.

A közterület-használatra vonatkozó helyi rendeletalkotás fakultatív, mindezekre figyelemmel eddig a helyi önkormányzatoknak csak egy része tekintette szükségesnek a szabályozást e tárgykörben. Hangsúlyozni kell, hogy a nagyobb lakosságszámú településeken a helyi életviszonyok indokoltá teszik a képviselő-testület rendelet alkotását.

A főváros tekintetében sajátos a szabályozás, az Ötv. 63/A. § h.) pontja szerint a fővárosi önkormányzat rendeletében szabályozza a közterület-használatot és a közterület rendjét, a

közterület-felügyelet szervezetét és feladatait. Ezzel összefüggően az Alkotmánybíróság több határozatában rendezte a főváros és a fővárosi kerületek szabályozási viszonyait, megállapítva, hogy az előbbi kötelezettség nem sérti a kerületek tulajdonosi jogosítványait, s a közterület tulajdonhoz kapcsolódó rendelkezési, használati jogot sem üresíti ki.

Az Alkotmány 44/A. § (1) bekezdés b.) pont első fordulatának megfelelően **a helyi képviselő-testület gyakorolja az önkormányzati tulajdon tekintetében a tulajdonost megillető jogokat.** Az Ötv. 80. § (1) bekezdés második mondata pedig úgy rendelkezik, hogy *a tulajdonost megillető jogok gyakorlásáról a képviselő-testület rendelkezik.*

A közterület fogalmát az Étv. korábbi szabályozása akként határozta meg, hogy közterület „minden olyan állami vagy önkormányzati tulajdonban álló földterület, amelyet rendeltetésének megfelelően bárki használhat, és az ingatlan-nyilvántartás akként tart nyilván”. Ebből a fogalom-meghatározásból kiindulva a képviselő-testületek egy jelentős része e földterülettel való rendelkezést elsődlegesen a tulajdonosi jogok oldaláról közelítette meg. Így a jogalkotás lehetőségével élők gyakran az Ötv. hivatkozott rendelkezéséből eredő tulajdonosi jog gyakorlása körébe tartozó szabályozási tárgynak, a közterület-használat engedélyezését pedig polgári jogi jogviszony körébe tartozó szerződésnek tekintette.

Az Alkotmánybíróság a 46/B/1996. AB. számú határozatában elvi élel megállapította, hogy **a közterület-használat szabályozásával az önkormányzat közhatalmi megbízatásának tesz eleget,** s a városrendezési tervek előírásait érvényesítve, továbbá a városképi, műemlékvédelmi, közegészségügyi, köztisztasági, kereskedelmi, turisztikai, stb. szempontokat mérlegelve közérdekű lakossági igényeket elégít ki, azaz alkotmányos feladatkörében jár el. Hasonló álláspontot képviselt az Alkotmánybíróság már a 46/1993.(VII.2.) AB határozatában, amikor megállapította, hogy a közterület-használati engedély beszerzése kötelezettségének, valamint a közterület-használati díj mértékének és fizetési módozatának rendeletben történő megállapításakor a települési önkormányzat közhatalmi jogosítványát gyakorolja. Kimondva ugyanakkor azt is, hogy e közjogi jogosítványt alkotmányos indok nélkül korlátozná annak a felfogásnak az érvényesülése, ha a közterület-használati díjak egyes fajtáira vagy tételeire nem a jogszabályi előírások, hanem az engedélyt kérők és az önkormányzatok között külön kötendő polgári jogi megállapodásokban kialakult díjösszegek lennének az irányadóak.

Az előbbiekkal összhangban ugyancsak az Alkotmánybíróság állapította meg a 41/2000.(XI.8.) AB határozatban, hogy **a közterület-használat iránti kérelem elbírálására önkormányzati hatósági eljárásban kerül sor.** Az ilyen ügyekben tehát a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) rendelkezései szerint kell eljárni.

Az előbbieket támasztják alá az engedélyezést követő esetleges jogellenes magatartás megszüntetésével, a jogszabályok betartásával összefüggő alkotmányossági követelmények is. Az Alkotmánybíróság a 19/1998.(V.22.) AB határozatában rámutatott arra, hogy az önkormányzat részére az Alkotmány 44/A. § (1) bekezdés a) pontja és az Ötv. 16. § (1) bekezdése által biztosított rendeletalkotási jog nem jelenti azt, hogy a helyi önkormányzat bármely jogellenes magatartást szabálysértéssé nyilváníthat. **A szabálysértés a közigazgatás-ellenes magatartások, illetőleg az emberi együttlés szabályait sértő magatartások, az ún. kriminális cselekmények szankcionálására hivatott jogintézmény.** Ezzel összeegyeztethetetlen az, hogy a jogalkotó – valamely közjogi védelmet igénylő közérdek nélkül – önmagában a polgári jogi szerződésből eredő kötelezettség nem teljesítését szabálysértéssé nyilvánítsa.

Mindebből alapvetően helyes jogértelmezésként az következik, hogy amennyiben a közterület-használatot az önkormányzat polgári jogi jogviszonyként szabályozza, úgy nem alkalmazható a végrehajtás kikényszerítésére szabálysértési szankció. **Tehát a jogellenes cselekmény szabálysértéssé minősítése csak a közterület-használat önkormányzati hatósági ügyként történő szabályozása esetére alkalmazható jogintézmény.**

A közterület-használat hatósági eljárásához kapcsolódó illeték megállapításával összefüggően sem egységes a gyakorlat. A közterület-használat önkormányzati hatósági ügy jellegéből kiindulva két jogszabály képezheti az egységes értelmezés alapját. Egyfelől a Ket., mely a 12. § (1) bekezdésében kimondja, hogy a közigazgatási hatósági eljárások során a törvény hatálya alá tartozó közigazgatási hatósági ügyekben e törvény rendelkezéseit kell alkalmazni. A (3) bekezdésben írt rendelkezések szerint az önkormányzati hatósági ügyek is a törvény hatálya alá tartoznak. A 72. § (1) bek. dd.) pont szerint a hatóságnak rendelkeznie kell a határozatában az eljárási költségek viseléséről. A másik jogszabály az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.), amely 1. §-ában egyebek között kimondja, hogy a közigazgatási hatósági eljárásért eljárási illetéket vagy ez e törvényben meghatározott módon, de külön jogszabályban megállapított igazgatási szolgáltatási díjat kell fizetni. Az Itv. 28. § (1) bekezdése szerint a közigazgatási eljárásért e törvényben megállapított illetéket kell fizetni. A 29. § (1) bekezdése az illeték mértéke tekintetében meghatározza, hogy az első fokú közigazgatási eljárásért – ha e törvény melléklete másként nem rendelkezik – 2200 Ft illetéket kell fizetni (általános tételű eljárási illeték).

Előbbiekre figyelemmel álláspontunk szerint azok az önkormányzati hatóságok járnak el jogszabályszerűen, melyek a közterület-használat engedélyezését hatósági eljárásban elbírálvá ezt az általános tételű eljárási illetéket fizettetik meg.

Ebből következően nem alapozza meg az eljárási illetékfizetési kötelezettséget, ha az önkormányzat a közterület használatról nem közhatalmi, hanem tulajdonosi minőségben, polgári jogi jogviszonyt létrehozva rendelkezik.

A közterület-használat szabályozásának, és gyakorlatának egyik ugyancsak sarkalatos – az Alkotmánybíróság előtt gyakran támadott – kérdése a **közterület-használati díj** mértékének megállapítása. Az Alkotmánybíróság több határozatában (Legutóbb a 106/2010.(VI.10.) AB. határozatban is) megállapította: a megkülönböztetés tilalma nem jelenti azt, hogy minden megkülönböztetés tilos. A **hátrányos megkülönböztetés tilalma** arra vonatkozik, hogy a jognak mindenkit egyenlőként (egyenlő méltóságú személyként) kell kezelnie és az egyéni szempontok azonos mértékű figyelembevételével kell a jogosultságok és kedvezmények elosztása szempontjait meghatározni.

A **diszkrimináció tilalmából** tehát nem következik az, hogy az állam – a különböző élethelyzetekben lévőkre tekintettel – ne különböztethetne, feltéve, hogy ezzel az alkotmányos követelményeket nem sért.

A közterület-használat díjának olyan szabályozása, amely a közterület-használat értékét meghatározó tényezők azonossága esetén, a szolgáltatástól független, annak értékét nem befolyásoló szempontok alapján kirívóan magas díjfizetési kötelezettséget ír elő, és ezzel megkülönböztetést tesz, **önkéntes, ezért alkotmányellenes**. Alkotmányosan nem indokolható az a szabályozás, amikor a közterület-használati díjat olyan szempontokra alapítják, amelyek a közterület használatával nincsenek összefüggésben.

Fentiekre figyelemmel egyértelműnek kell tekintenünk a közterület-használat engedélyezés hatósági ügy jellegét, helyi jogszabályalkotás és az engedélyezés gyakorlata során ennek figyelembevételének kötelezettségét.

Mindebből következően az önkormányzatok a közterületekkel kapcsolatosan kétféle szabályozási módot alkalmazhatnak. Egyfelől a már említett tulajdonosi jogkörükben eljárva a közterület hasznosítására, kezelésére, mint a gazdálkodás tárgyát képező vagyontárgyra vonatkozóan állapíthatnak meg szabályokat helyi vagyonrendeletükben. Ezek érvényesülhetnek az önkormányzatok és a polgárok közötti polgári jogi szerződésekben, jogviszonyokban.

Az Alkotmánybíróság ugyanakkor megítélésünk szerint is a közterület-használat egy másik módja tekintetében egyértelműen tisztázta, hogy a közterület-használat engedélyezése közhatalmi tevékenység, így hatósági ügynek minősül, ezért erre figyelemmel kell a helyi szabályozást, önkormányzati rendeletet megalkotni. Nincs mód a közterület-használat engedélyezést polgári jogi jogviszony keretében rendezni.

A két szabályozási mód elhatárolás szempontjaiként alapvetően a következők fogalmazhatók meg. Nem tekinthető közterület-használat engedélyezési hatósági jogviszony szabályozásának az önkormányzat részéről az olyan szabályozás, amely nem közhatalmi, hanem kifejezetten polgári jogi jogviszonyt, ennek megfelelő szerződéses kapcsolatot, a felek közötti – akár a rendelet keretein belüli - alkupozíciót hoz létre. Továbbá a közterület-használat nem hatósági eljárás keretében, annak szabályai szerint történik, és a jogszabállyal (helyi rendelettel) ellentétes magatartás helyi rendeletben meghatározott szabálysértési szankcióval nem kényszeríthető ki.

Az elvi kérdések átfogó jellegű tisztázásán túl további fontos kérdés a helyi rendelet szakszerű, törvényes, megfelelő formában történő megszerkesztése. Ezzel kapcsolatosan felhívjuk a figyelmet a **jogszabályszerkesztésről szóló 61/2009.(XII.14.) IRM rendeletre**, mely részletesen meghatározza a jogszabályok tartalmi és formai elemeit.

II. A szabályozás tartalmi elemei

Itt is megemlíthetjük, számos példa van arra, hogy adott tárgykörben van ugyan központi jogszabály, de az nem utal önkormányzati rendeletre. Az Alkotmánybíróság 17/1998. (V. 13.) AB határozatában megállapítja, önmagában véve az, hogy a társadalmi viszonyok meghatározott körét országos érvényű jogszabály a szabályozási körébe vonta, nem akadályozza az önkormányzati rendeletalkotásnak. Ha ugyanis helyi közügyről van szó, az önkormányzati testület közvetlenül az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdésében biztosított jogkörében – külön törvényi felhatalmazás hiányában is – jogosult az országos szintű szabályozással nem ellentétes, ahhoz képest kiegészítő jellegű helyi jogalkotásra.

Az elvi és szerkesztési kérdések tisztázása után a jelenlegi gyakorlat alapján az alábbiakban - a teljesség igénye nélkül - felsoroljuk azokat a főbb tárgyköröket, amelyek új törvényi rendelkezésekre figyelemmel történő szabályozásával a közterület, és közterület-használat új tartalma helyi szinten kitölthető.

A középületek és közterületek ünnepi fellobogózásának rendje

A nemzeti zászló (lobogó), valamint az európai zászló (lobogó) használatáról rendelkező jogszabályokban lévő előírások figyelembevételével a helyi önkormányzat meghatározhatja a középületek és közterületek ünnepi fellobogózásának rendjét. A helyi rendeletben indokolt

szabályozni azon ünnepek, illetve jeles események körét, melyeken fel kell lobogózni az érintett középületeket, egyéb közterületeket. A rendeletben célszerű előírni, hogy mely középületre, közterületre milyen zászlót (lobogót) kell kitűzni, meghatározva levétel idejét is.

Ugyanakkor a településeken számos olyan esemény is megtartásra kerül, amelyek nem önkormányzati rendezések, vagy nem kötődnek nemzeti ünnepekhez. Egyre nagyobb gyakorlata van annak, hogy különböző társadalmi, civil és más szervezetek rendeznek olyan közérdeklődésre számot tartó eseményeket, melyek jelentőségét, ünnepélyességét a közterületen elhelyezett zászlókkal, egyéb jelképekkel kívánják ünnepélyesebbé tenni. Helyi rendelet szabályozhatja, hogy mely események alkalmából és milyen feltételekkel kérhető a település, vagy egyes településrészeinek fellobogóztatása.

Zöldterületek

A közterületekre vonatkozó szabályozás külön foglalkozhat azokkal a közterületekkel, melyek zöldterületnek minősülnek (közparkok, közkertek, játszó- és labdaterek, véd- és városi erdők, főforgalmi utak zóldsávjai, utcai fasorok, közterületen felállított virágtartók a növényzettel együtt, egyéb, kertészeti rendezés alá eső városi zöldfelületek). Önkormányzati rendeletben meghatározható, hogy a különféle zöldterületeket térítésmentesen milyen célra és feltételekkel lehet használni, illetve mely tevékenységek folytathatók engedély és díjfizetés mellett, illetve melyek a tiltott tevékenységek (a zöldterületeken és azok sétaútvonalain gépjármű és kerékpár közlekedés, a játszótereken elhelyezett játékok meghatározott életkor feletti igénybe vétele, állatok futtatása, kutyasétáltatás, tűzgyújtás, mások nyugalmanak, pihenésének zavarása).

Közterületek tisztán tartása

A közterületekkel kapcsolatos helyi szabályozás fontos eleme a közterületek tisztán tartásának szabályozása. Törvényi felhatalmazás alapján a helyi önkormányzat rendeletében határozza meg az ingatlantulajdonos és a helyi önkormányzat ez irányú feladatait. A kötelezően megalkotandó rendeletben határozható meg, hogy az önkormányzat, illetve az ingatlantulajdonos a közterület mely részének tisztán tartásáért felelős, mely feladatok ellátása tartozik a tisztán tartás fogalmkörébe (hulladékeltávolítás, árkok, lefolyók esetében a csapadékvíz-elvezetési képesség biztosítása, fűnyírás).

Állattartás

Az előbbieken is említettek szerint az állattartás helyi szabályai számos területen érintik a közterületeket is. Gyakori az állattartással kapcsolatos külön szabályozás, mely részletesen körülhatárolja az állatok adott településen tartásának feltételeit, módjait. A közterület-használat helyi szabályozási tárgykörei között is szerepelhet annak meghatározása, hogy a közterületekre mely állatok vihetők/ereszthetők, és milyen feltételekkel (pl.: ebek esetében póráz és szájkosárhasználat) tartózkodhatnak ott. Tipikusan városi probléma a tulajdonos nélküli galambok elszaporodása, melynek megelőzése, visszaszorítása érdekében megtiltható a galambok etetése, esetleg tartása a közterületeken.

Hirdetés, választási plakát

Az e tárgyú rendeletalkotás célja a település történeti hagyományainak, építészeti értékeinek, idegenforgalmi nevezetességeinek védelme, valamint a település arculatának megőrzése. Ezzel összhangban a településképi, közlekedési és vagyonbiztonsági szempontok figyelembe vételével a hirdető berendezések és hirdetmények elhelyezésének szabályozása. Célszerű a

hirdető berendezések elhelyezésének általános szabályain túl, az egyes közterületekre és hirdető berendezésekre vonatkozó speciális szabályok megalkotása is. A rendeletben előírható, hogy a közterület mely részein lehet hirdetményt elhelyezni, meghatározható a hirdetmény elhelyezésének módja, a hirdető berendezés anyaga, stb.

E körbe tartozóan, de jelentőségét különös figyelemmel kell kezelni a választási plakátok elhelyezésére vonatkozó előírásokat.

A választások részét képező kampányok zökkenőmentes lebonyolítása a választások tisztasága szempontjából is rendkívül fontos, ezért a törvényesség megtartása, az esélyegyenlőség és a települések közterületi rendjének biztosítása érdekében célszerű, ha a képviselő-testület rendeletet alkot a választási plakátok elhelyezéséről. Gyakori szabályozási megoldás, hogy a rendelet nem a tiltott helyeket sorolja fel, hanem meghatározza, hogy a kampányhoz kapcsolódó hirdetményt, plakátot az erre a célra szolgáló hirdető-berendezésen lehet elhelyezni. A rendeletben megfogalmazhatók a hirdetőeszközzel szemben támasztott követelmények (pl.: anyaga, mérete, rögzítésének módja stb.). A helyi szabályozásban indokolt tételesen felsorolni, hogy a választási plakátok elhelyezésére szolgáló eszközt hol lehet felállítani, továbbá azt ki, és milyen feltételekkel veheti igénybe. Mint ahogy a rendelet meghatározhatja azt is, hogy a hirdető-berendezéseket, plakátokat mely időponttól lehet kihelyezni, illetve mikor és kinek kell azt eltávolítani.

Rendezvények

A közterületek egyéni és közösségi használata körébe tartoznak az itt szervezett különböző rendezvények. Jelentős közösségi érdek fűződik ezek rendjéhez. Ezért az önkormányzati közterületi szabályozási kör fontos elemét képezik a közterületen tartott rendezvények rendjének, rendezési feltételeinek és lebonyolításának követelményei meghatározása. A rendeleti szabályozás előírhatja, hogy e célra mely közterületek vehetők igénybe. Tételesen felsorolhatja a megtartható rendezvények típusát, a közterület igénybevételének legrövidebb, valamint leghosszabb időtartamát, a rendezvények bejelentésének határidejét.

Az általános rendelkezéseken túl részletszabályok is meghatározhatók, így például: a rendezvénnyel kapcsolatos közterület-igénybevételi kérelem tartalmi követelményei (szervező, felelős, várható létszám megjelölése), a rendezvény lebonyolításának egyes részletszabályai (pl.: hulladékgyűjtő edények, nyilvános toalették számának meghatározása a várható létszám függvényében).

Idegenforgalommal kapcsolatos közterület használat

A társadalmi, gazdasági, kulturális környezet változásainak hatására az átalakult társadalmi, gazdasági tevékenységekhez kapcsolódó közterület-használati formák olyan új elemei is egyre inkább szabályozást igényelnek, melyek eddig hazánkban nem, vagy csak kismértékben voltak jellemzők. Ilyenek lehet például: az üzleti célú mozgóképfelvétel készítése, kerékpárkölszöngők, megőrzők és tartók kihelyezése, nem rendezvény keretében történő utcai zenélés, ének és táncprodukció bemutatása, speciális, elsősorban turisztikai célú közlekedési eszközökkel történő szolgáltatás (konflis, gumikerekű nosztalgia kisvonat, bringó-hintó, stb.) A felsorolt tevékenységekkel kapcsolatban az önkormányzat előírhatja, hogy az adott tevékenység közterületek mely részein, és milyen feltételekkel folytathatók.

Kereskedelem

A közterület-használat ez ideig talán legáltalánosabban szabályozott területe a közterület kereskedelmi célú használatra történő igénybevétele. Az Alkotmánybíróság is számtalan határozatában foglalkozott e szabályozási tárgykörrel. Többször értelmezte a vándorkereskedéssel, a közterület-használatért fizetendő díjazással kapcsolatos kérdéseket. Leggyakoribb ezen a területen a településen működő helyi kereskedők és a csak alkalmi jelleggel a településre érkező árusítók közötti érdekütközés.

A helyi szabályozás előírhatja a közterületet is – vagy csak azt - igénybevevő kereskedelmi-vendéglátóipari tevékenységre vonatkozó szabályokat. Így ennek keretében lehet meghatározni az egyre erőteljesebb – gyakran a közterület több részének használatát is igénylő – reklám tevékenységhez kötődő szabályokat. Különösen azt, hogy a kereskedelmi figyelemfelhívó reklámeszközöket miként helyezhetik el. Ennél fokozott figyelemmel szükséges kezelni a fogyatékossgal élők érdekeinek védelmét. Ugyan ma már kellő gyakorlata van a hagyományosnak tekinthető reklámhordozók - kirakatszekrény, homlokzati reklámtáblák, fényreklámok elhelyezésének, de egyértelmű szabályozásuk továbbra is indokolt. Mint ahogy e körbe tartozónak tekinthetők a védőtetők, homlokzatról kinyitható napernyők is.

A közterületen folytatott, engedélyhez, díjfizetéshez nem kötött, de korlátozott, illetve tiltott tevékenységek egyes esetei:

Dohányzás

Az utóbbi időben, ha nehezen is, de kedvező változás felé halad a társadalom gondolkodása az egészségre ártalmas szenvedélyekkel kapcsolatosan. Ezek közé tartozik a dohányzás is. Ma már egyre több önkormányzat ugyancsak feladatának tekinti, hogy ezt a folyamatot erősítse, illetve védelmet nyújtson a társadalom tagjai számára a dohányzás káros hatásaival szemben.

Az Alkotmány szerint mindenkinek joga van a legmagasabb szintű egészséghez, az egészséges környezethez. Az ennek megvalósulását elősegítő dohányzással kapcsolatos központi szabályozás nem tudja egészében kezelni azokat a lehetséges magatartásformákat, melyek visszaszorítása teheti teljessé ezt a törekvést. Nem tartalmaz ugyanis rendelkezéseket a dohányzás közterületen történő folytatására. A helyi jogalkotás kap tág teret ahhoz, hogy a helyi igényeket, az egészségmegőrzéssel kapcsolatos követelményeket szem előtt tartva rendezze ezt a kérdést. A helyi önkormányzat dönthet úgy, hogy az egészséges életmód elősegítése, általában mások egészsége, és különösen a gyermekek egészséges fejlődése érdekében meghatározza a dohányzás rendjét a közterületen. Az önkormányzat rendeletében megtilthatja a dohányzást játszótereken, köztemetőekben, tömegközlekedési megállóhelyek váróiban, egyes intézmények főbejárat szerinti utcai frontját érintő járdákon, vagy a település sajátosságaira figyelemmel további korlátozó intézkedéseket vezethet be.

Szeszesital fogyasztás

Az egyes szabálysértésekről szóló kormányrendelet rendelkezése szerint pénzbírsággal sújtható az, aki a szeszesital árusítására vagy közterületen történő fogyasztására vonatkozóan többek között az önkormányzati rendeletben meghatározott tilalmakat megszegi. Az adott településen kialakult szokások, magatartási formák indokoltá tehetik azt, hogy az önkormányzat a közterületen történő szeszesital fogyasztását szabályozza.

Koldulás

A közterülethasználat szabályozásánál fontos szempont, hogy a lakosság a közterületet a központi és helyi jogszabályokban meghatározott rendeltetésének megfelelően vehesse igénybe. Használatában indokolatlanul ne legyen korlátozva, akadálytalanul végezhesse tevékenységét. Az esetleges korlátozás szükségképpen körérdeket szolgáljon. A használó saját igényei kielégítése mellett különös tekintettel legyen egyebek mellett a közegészségügyi, köztisztasági, másrészt közbiztonsági, közlekedésbiztonsági előírásokra, azokat betartva segítse a közösségi együttélés normális kereteinek megtartását.

Az elmúlt időszakban történt társadalmi-gazdasági változások, és a hatásuként különösen egyes társadalmi rétegek körében megjelent foglalkoztatási, megélhetési problémák következtében sokan kerültek abba a helyzetbe, hogy elveszítették munkahelyüket, lakásukat, eladósodtak. Ezért napi életvitelük színtereként a települések közterületeit, adott esetben az utcát, a parkokat, aluljárókat kellett választaniuk. E jelenség többnyire a nagyobb városokban jelentkezik. Kísérő jelensége a koldulás és az életvitelszerű utcai – közterületen való – tartózkodás.

Megjelent ugyanakkor az előbbihez hasonló, kiváltó motivációját tekintve azonban lényegesen más közterület-használati tevékenység is. Ez a vagyonszerzési célzattal, bűncselekmény jelleggel végzett társadalomellenes magatartás ("koldus maffia"). Ennek megnyilvánulási formái ugyancsak a koldulási tevékenység végett közterületen tartózkodás.

Az érintett településeken az előbb említettek szerint kialakult helyzetek olyan helyi közüggé léphetnek elő, melyekkel kapcsolatos helyi intézkedések célja egyrészt az utcára került személyek normális társadalmi körülmények közé történő visszaintegrálása, másrészt egészségügyi és szociális biztonságának megteremtése lehet. E közügy megoldásának szolgálnia kell továbbá a településen élő, tevékenykedő lakosság normális életviteléhez, egészségének védelméhez, közbiztonságához szükséges körülmények megteremtését is.

Az egyes szabálysértésekről szóló 218/1999. (XII. 28.) Korm. rendelet szabályozza ugyan a koldulást, azonban az adott településen jellemzően fellépő koldulás indokolhatja a helyi sajátosságokra figyelemmel a közterület-használat körében történő rendeleti szabályozást, a közterület rendeltetésére vonatkozó magasabb jogszabályi rendelkezésre tekintettel is e magatartás közterületen történő tiltását.

Közterületen való életvitelszerű tartózkodás

Az említettek szerint koldulással összefüggően, illetve önállóan is jelentkezhet a közterületen való életvitelszerű tartózkodás. Itt is hangsúlyozzuk, és hivatkozunk az Étv. új szabályaira, hogy a közterületet mindenki csak rendeltetésének megfelelően használhatja. Az Étv. fentebb hivatkozott 54. § (4) bekezdése határozza meg a rendeltetésszerű használat eseteit. Álláspontunk szerint ettől eltérően értékelhető a közterületen való huzamosabb ideig tartó, életvitelszerű tartózkodás. Továbbá ennek gyakran kísérőjelenségeként jelentkeznek az életfunkciókból adódó olyan tevékenységek – mint például közterület szennyezés, emberi szükséglet kielégítés, stb. – amelyek önmagukban is rendeltetésellenes közterület-használatot valósítanak meg, ezért ennek a magatartásnak a szabályozása, tiltása szintén indokolt.

Különösen hangsúlyozni kell, amennyiben a közterületen történő nem rendeltetésszerű, életvitelszerű tartózkodás szabályozására – szankcionálásra – sor kerül, ezzel párhuzamosan a szociális ellátórendszert alkalmassá kell tenni arra, hogy a segítségre szoruló személyek számára a szociális alapszolgáltatások, és a szakosított ellátási formák valamelyike útján történő segítségnyújtás lehetősége nyitva álljon.

Adománygyűjtés

Az utóbbi időben egyre szélesebb körben terjedt el az egyének, különböző szervezetek által – többségében valós fontos társadalmi, egyéni céllal - végzett adománygyűjtési tevékenység. Ennek számos módja van. Egyik megnyilvánulási formája a közterületen történő adománygyűjtés, mely általános formájában is egyre gyakrabban a közterületen tartózkodók zavarásával valósul meg. Sőt igen gyakran párosul más személyek zaklatásával. Annak érdekében, hogy a közterületen történő adománygyűjtés során ne sérüljenek a társadalmi együttélés szabályai, az önkormányzatnak módja van rendeletben szabályozni e tevékenység közterületi végzésének lehertőségét, vagy tiltását.

III. Kapcsolódó fontosabb jogszabályok

A Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény

A közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény

A helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény,

A környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény egyes

A Magyar Köztársaság nemzeti jelképeinek és a Magyar Köztársaságra utaló elnevezésnek a használatáról szóló 1995. évi LXXXIII. törvény,

A területfejlesztésről és a területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény

Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény

A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény

Az állatok védelméről és kíméletéről szóló 1998. évi XXVIII. törvény

A nemdohányzók védelméről és a dohánytermékek fogyasztásának, forgalmazásának egyes szabályairól szóló 1999. évi XLII. törvény

A közterület-felügyeletről szóló 1999. évi LXIII. törvény

A hulladékgazdálkodásról szóló 2000. évi XLIII. törvény

Az európai uniós csatlakozással összefüggő egyes törvénymódosításokról, törvényi rendelkezések hatályon kívül helyezéséről, valamint egyes törvényi rendelkezések megállapításáról szóló 2004. évi XXIX. törvény

A kereskedelemről szóló 2005. évi CLXIV. törvény,

A gazdasági reklámtevékenység alapvető feltételeiről és egyes korlátairól szóló 2008. évi XLVIII. törvény

A jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény

Az országos településrendezési és építési követelményekről 253/1997. (XII. 20.) Korm. rendelet

A szabálysértésekről szóló 218/1999.(XII.28.) Korm. rendelet

A középületek fellobogózásának egyes kérdéseiről szóló 132/2000. (VII. 14.) Korm. rendelet,

Az európai zászló és az európai lobogó használatának részletes szabályairól szóló 308/2004. (XI. 13.) Korm. rendelet

A vásárokról, a piacokról, és a bevásárlóközpontokról szóló 55/2009. (III. 13.) Korm. rendelet

A kereskedelmi tevékenységek végzésének feltételeiről szóló 210/2009. (IX. 29.) Korm. rendelet

Az utak forgalomszabályozásáról és a közúti jelzések elhelyezéséről 20/1984. (XII. 21.) KM rendelet

A köztisztasággal és a települési szilárd hulladékkal összefüggő tevékenységekről szóló 1/1986. (II. 21.) ÉVM-EüM együttes rendelet

A jogszabályszerkesztésről szóló 61/2009.(XII.14.) IRM rendelet

(Összeállította: Dr. Győrpál Elemér, Belügyminisztérium Önkormányzati Feladatok Főosztálya)

PÁLYÁZATI LEHETŐSÉGEK

Hazai pályázati közlemény

Az Európa a polgárokért program pályázati felhívásai

Az Európai Bizottság programjának az a szerepe, hogy igazi kapocs legyen a polgárok és az Unió között. A polgárok aktív részvétele Európa közös építésében elengedhetetlenül szükséges. A program ennek érdekében támogatja különböző országok polgárainak és szervezeteinek együttműködését, hogy találkozzanak, közösen cselekedjenek, és együtt alakítsák ki saját elképzelésüket egy nemzeteken túlmutató, de a sokszínűséget tiszteletben tartó európai környezetről.

Részt vevő országok köre: az Európai Unió 27 tagállama, Horvátország, Albánia és Macedónia

A program állandó témái:

Az Európai Unió jövője és alapvető értékei

Aktív európai polgárság: részvétel és demokrácia Európában

Interkulturális párbeszéd

Jólét Európában: munka, szociális kohézió és fenntartható fejlődés

Az EU politikák hatása a társadalmakra

A 2011-es prioritások:

A civil társadalom bevonása vitákba, egyeztetésekbe, aktív szerepvállalása olyan tevékenységekben, mint például az Európai Unióval kapcsolatos tudatosság fokozása beleértve a Lisszaboni Szerződés végrehajtásának hatásait különös tekintettel az európai állampolgári jogokra; az európai uniós eredmények láthatóbbá tétele, melynek egyik eszköze a május 9-ei Európa Nap megünneplése lehet.

Az állampolgárok felhatalmazása arra, hogy teljes szerepet játszanak az EU demokratikus életében, és gyakorolják a kezdeményezés jogát; a részvétel előmozdítása az önkéntességen keresztül, összekapcsolva az Önkéntesség Európai Évével; továbbá egyenlő lehetőségek a politikai életben.

A résztvevők tudatosságának fokozása és mobilizálása, aktív szerepvállalása a kulturális akadályok áthidalásában, társadalmi összetartásról és társadalmi megújításról történő elmélkedés, és részvétel az Önkéntesség Európai Évében.

A jelenlegi gazdasági helyzet hatásai és következményei; a 2020-as új európai stratégia társadalmi dimenziói – bevonva az állampolgárokat és a civil társadalmat, beleértve az önkénteseket is, hogy helyi szinten működő megoldásokat továbbfejlesszenek, és kicserélik tapasztalataikat ebben a témában európai összefüggésben; tudatosság fokozása, elmélyülés, és nézetek kicserélése a döntéshozókkal, elsősorban aktuális uniós témákban, melyek hatással vannak az állampolgárok mindennapi életére úgy, mint kormányzás, klímaváltozás, fenntartható energia és a 2020-as európai stratégia gazdasági aspektusai; a 2010-es Szegénység és Kirekesztés Elleni Küzdelem Európai Évének eredményeire építkezve.

2011 az Önkéntesség Európai Éve

A pályázás menete: A pályázatokat az Oktatási, Audiovizuális és Kulturális Végrehajtó Ügynökség (EACEA) kezeli.

http://eacea.ec.europa.eu/citizenship/index_en.htm

Testvérvárosi találkozók – **Az alprogram célja:** A testvérvárosi találkozók célja, hogy összehozza a részt vevő települések polgárait, biztosítva, hogy az önkormányzati együttműködés mellett erős informális, személyes kapcsolatok alakuljanak ki közöttük.

A pályázásra jogosultak köre: Pályázatot testvérvárosi kapcsolattal rendelkező önkormányzatok vagy ezek jogi személyiséggel bíró testvérvárosi egyesületei, bizottságai nyújthatnak be.

További pályázati feltételek

A pályázatot az a település nyújtja be, amely a találkozó helyszíne lesz. A találkozókat létező vagy hivatalosan előkészítés alatt álló testvérvárosi kapcsolatok keretében lehet megvalósítani, két vagy több ország részvételével. Egy település egy naptári évben nem kaphat támogatást egynél több találkozó szervezésére. A találkozó maximális időtartama 21 nap lehet.

Támogatás mértéke:

A támogatás formája átalánydíj, a résztvevők száma és a találkozó időtartama határozza meg. A megítélhető támogatás mértéke minimum 5000 EUR/projekt maximum 25. 000 EUR/projekt lehet.

Pályázati határidők 2011-ben várhatóan:

2011. február 1. Megvalósulási időszak: 2011. június 1. – 2012. február 28.
2011. június 1. Megvalósulási időszak: 2011. október 1. – 2012. június 30.
2011. szeptember 1. Megvalósulási időszak: 2012. január 1. – 2012. szeptember 30.

Tematikus Hálózatok

A helyi hatóságok gyakran kerülnek szembe olyan új problémákkal, illetve vesznek részt különböző szakpolitikák végrehajtásában, amelyek sok esetben kapcsolódnak európai szinten megvalósuló szakpolitikai fejleményekhez. A települések között kölcsönös érdeklődést kiváltó témákban kialakuló hálózatok fontos eszközök lehetnek, mivel lehetővé teszik a tájékozott eszmecserét és a bevált, jó gyakorlatok cseréjét. A program ezért támogatja a testvérvárosi kapcsolatok keretében, legalább négy város részvételével megrendezett konferenciákat és műhelymunkákat.

A pályázásra jogosultak köre: Helyi és regionális, önkormányzatok helyi hatóságokat képviselő szövetségek, non-profit szervezetek vagy helyi hatóságokat képviselő jogi státusszal rendelkező testvérvárosi bizottságok.

A konferenciáknak és a műhelymunkáknak: összhangban kell lenniük a program célkitűzéseivel, minden esetben testvérvárosi kapcsolatok keretében kell megvalósulniuk, a részt vevő országok egyikében kell megrendezésre kerülniük, a projekt teljes időtartama maximum 24 hónap, a támogatás maximális összege 150.000 EUR/projekt.

Pályázati határidők 2011-ben várhatóan:

2011. február 1. Megvalósulási időszak: 2011. június 1. – 2011. december 30.

2011. szeptember 1. Megvalósulási időszak: 2012. január 1. – 2012. május 30.

Szakértői tanulmányutak - pályázati lehetőségek oktatási és képzési kérdésekkel foglalkozó szakemberek számára

A Szakértői tanulmányutak 3-5 napos nemzetközi tanulmányutak, melyek során a résztvevők megismerhetik valamely európai ország oktatási és képzési rendszerét és gyakorlatát, tanulmányozhatják a szervező intézménynek (pl. nemzeti hatóságok, pedagógiai ellátók, oktatási/képzési tanácsadók, oktatás és vagy képzés területén kutatással vagy fejlesztéssel foglalkozó intézmények, regionális képzőközpontok stb.) egy konkrét területen elért eredményeit, s azokat összevethetik más országok tapasztalataival.

A tanulmányutakat 2011-2012-ben az alábbi témakörökben szervezik meg:

Az oktatás, a képzés és a munka világa közötti együttműködés ösztönzése

A tanárok, az oktatók, valamint az oktatási és képzési intézményeket vezető szakemberek szakmai alapképzésének és továbbképzésének támogatása

A kulcskompetenciák elsajátításának támogatása a teljes oktatási és képzési rendszerben

A társadalmi integráció és a nemek közötti egyenlőség támogatása az oktatásban és a képzésben, beleértve a migránsok integrációját is

Stratégiák kialakítása az egész életen át tartó tanulásra és a mobilitásra

Néhány konkrét példa az elmúlt évből:

A kisebbségek integrálása a civil társadalomba (Észtország)

Innovatív képzési formák a hátrányos helyzetű csoportoknak (Franciaország)

Az oktatás minőségének javítása külső és belső értékelés által (Németország)

Roma és migráns fiatalok oktatása (Törökország)

Minőségbiztosítás az oktatásban és a képzésben (Hollandia)

Rugalmas felnőttképzés a regionális növekedés szolgálatában (Svédország)

Falusi turizmus oktatása főiskolai és egyetemi szinten (Lengyelország)

Pályatanácsadás, képzés és munkahelyek: rendszerek közötti együttműködés a jobb alkalmazhatóság érdekében (Olaszország)

A program Európában 2600 szakember tapasztalatcseréjére ad lehetőséget éves szinten, kiemelt célcsoportját pedig a helyi, regionális és nemzeti szintű döntéshozók, az önkormányzatok oktatással és képzéssel foglalkozó szakemberei alkotják, akik adott esetben közvetlenül is befolyásolni tudják a tagállamokban zajló oktatási és képzési folyamatokat. Jelentősége látványosan felértékelődött az utóbbi években, az Európai Unió egyre komolyabb szerepet szán neki abban, hogy az európai oktatási és képzési rendszerek, gyakorlatok adekvát és hatékony választ tudjanak adni a sokasodó kihívásokra. A Szakértői tanulmányutak program elődprogramjai révén évtizedek óta eredményesen alkalmazza azokat a tartalmakat (jó gyakorlatok) és munkaformákat (egymástól tanulás), melyek az új európai kontextusban is kulcsfontosságúak. Magas rangú uniós tisztviselők ma már egyértelműen hangsúlyozzák, hogy a közelmúlt tagállami oktatáspolitikai fejlesztéseinek egy jó része a program nélkül elképzelhetetlen lett volna.

A szakértői tanulmányutak egyre több magyar szakember számára lehetővé teszik, hogy az ismeretszerzésnek a hagyományostól eltérő formáival találkozzon.

Egy beszámolót idézve: „az ismeretszerzés ilyen rövid idő alatt, ilyen eredményesen más formában nem valósulhatna meg.”

Egy tanulmányút azonban ennél sokkal többet ad, szinte „játszva” fejleszti a résztvevők személyes, szociális, szakmai kompetenciáit és nyelvtudását, kiváló alkalmat teremt egyéni és intézményi szinten is hosszú távú szakmai kapcsolatok kialakítására, és persze lehetőséget biztosít olyan európai vidékek megismerésére is, amelyekre esetleg más körülmények között nem lenne mód.

A választható tanulmányutakat az Európai Bizottság a Szakértői tanulmányutak kurzuskatalógusban jelenteti meg minden év januárjában. Ezzel egy időben elérhetőek lesznek a pályázati űrlapok is, melyeken a részvételhez támogatásért lehet pályázni a Tempus Közalapítványhoz. Az elnyerhető támogatás összege hozzájárul az utazási és a megélhetési költségekhez, egyhetes tanulmányút esetén célországtól függően 1000 és 1500 euró között mozog. A programmal kapcsolatos további információ a Tempus Közalapítvány honlapján érhető el. www.tka.hu

Comenius Régió együttműködés

Kíváncsi rá, hogy milyen elvek mentén szervezik a közoktatást testvérvárosában vagy Európa más térségében, régiójában? Szeretné megismerni, hogy milyen módszerekkel oktatnak mások, vagy szeretné átadni saját tapasztalatit? Szeretne a közoktatást érintő kérdésekben is nemzetközi együttműködést kialakítani?

Ha igen, akkor ahhoz, hogy ezt megvalósíthassa a Comenius Régió együttműködés pályázattípus nyújt Önnek segítséget.

E pályázattípus keretében különböző térségek oktatási hatóságai pályázhatnak **közoktatást érintő kérdésekben** kétoldalú partnerségi együttműködések megvalósítására egy másik ország (27 EU tagállam, Norvégia, Izland, Liechtenstein, Törökország, Horvátország) pályázásra jogosult térségével, intézményével közösen. Ahhoz, hogy két térség (város,

kistérség, megye, régió) hosszú távú együttműködést tudjon kialakítani a közoktatást érintő területeken is, érdemes pályázni a Comenius Régió együttműködések keretében. Az együttműködésbe kötelezően be kell vonni mindkét pályázó térségben legalább egy iskolát és egy más típusú intézményt.

A **Comenius Régió együttműködések** keretében a partnerek által közösen választott témában megvalósuló regionális oktatási együttműködések, európai régiók és önkormányzatok tapasztalatcseréje, „jógyakorlatok” cseréje támogatható.

A Comenius Régió együttműködések segítik a pályázó térségek hozzájárulását az oktatási területen fiatalok számára nyújtott térségi lehetőségek fejlesztéséhez. A pályázatot benyújtó térségi oktatási hatóságok, régiójuk vagy önkormányzatuk iskoláival és más érintett intézményekkel, szervezetekkel együttműködve, partnerségeket alakíthatnak ki egy másik, az LLP programban részt vevő ország térségével, így együtt dolgozhatnak bármilyen, a közoktatást érintő, közösen választott témán.

A **Comenius Régió együttműködések** pályázattípus keretében nemcsak mobilitásra igényelhető támogatás, hanem a tervezett projekt más (alvállalkozói, személy, eszköz és egyéb) költségeire is. **A támogatás mértéke elérheti a 45 000 eurót is.**

Comenius Régió együttműködések keretében végezhető tevékenységek lehetnek pl. iskolai oktatók cseréje, tanár-továbbképzési tevékenység, egymástól való tanulás vagy tanulmányút szervezése. A részt vevő térségekben/régiókban számos más tevékenységet is lehet végezni, így pl. felmérést készíteni, vagy kipróbálni új oktatási módszereket, esetleg figyelemfelkeltő kampányt indítani.

A **Comenius Régió együttműködések céljai** az oktatás európai dimenziójának erősítése azáltal, hogy elősegíti a közoktatással foglalkozó helyi és regionális hatóságok együttműködését. Az érintett térségekben/régiókban működő oktatási hatóságok együttműködésének támogatása a közoktatást érintő közösen választott témában, valamint segítség nyújtása a részt vevő régióknak abban, hogy fejlesszék és megosszák egymással jó gyakorlataikat, a későbbiekben is fenntartható, határokon átívelő együttműködések alakítsanak ki, valamint, hogy európai oktatási gyakorlatot mutasson be tanároknak, diákoknak, iskolák munkatársainak és más érintetteknek.

A **Comenius Régió együttműködések projektek témái** lehetnek pl. iskolairányítási kérdések, tanárképzés, fenntartható európai és nemzetközi, közoktatással foglalkozó együttműködések, migráns tanulók integrálásának kérdései, vállalkozási ismeretek oktatása, korai iskolaelhagyás csökkentése stb.

Az eddigi pályázók igen **változatos témákban** szeretnék tapasztalataikat bővíteni. 2010-ben a pályázók a következő témákkal terveztek foglalkozni: a közoktatás minőségének javítása, hátrányos helyzetű diákok tanórán kívüli képzése, az iskolavezetés képzése/fejlesztése, óvopedagógia, felső tagozatosok pályaaorientációja, környezeti nevelés/egészségnevelés, új, innovatív nyelvtanulási módszerek és közösségépítés.

Mindkét partnerrégióhoz hozzá kell járulnia a projektmunkához, és hasznosítania kell az eredményeket.

Néhány gyakorlati tudnivaló

Egy Comenius Régió együttműködés keretében a kétoldalú partnerség két évre kap támogatást. A támogatási összeg utazási és megélhetési költségekre (mobilitás), valamint egyéb, a projekt megvalósításával összefüggő tevékenységekre fordítható.

A pályázatokat mindkét pályázó partner saját nemzeti irodájához nyújtja be. A pályázás menetéről a programban részt vevő országok nemzeti irodái nyújtnak felvilágosítást.

Hogyan találhatnak partnereket?

Jó kiindulási pont lehet, ha kihasználják a már meglévő regionális és/vagy önkormányzati kapcsolataikat (pl. testvérvárosi kapcsolatokat). A pályázásra jogosult intézmények listája megtalálható az Európai Bizottság és a nemzeti irodák, így a Tempus Közalapítvány honlapján is. (ld. cikk vége)

Hogyan alakítsanak ki egy regionális hálózatot?

A pályázó hatóságok be kell, hogy vonjanak térségükből legalább egy iskolát és egy más, az oktatással kapcsolatban álló szervezetet Comenius Régió együttműködésük megvalósításába. Az együttműködésbe bevont közoktatási intézmény lehet óvoda, általános-, közép- vagy szakközépiskola. Az együttműködésbe bevont másik szervezet típusa a partnerség témájától függ. Ilyen módon lehetőség van könyvtár, sport klub, ifjúsági szervezet vagy tanárképző intézmény bevonására. Természetesen több helyi partner is részt vehet az együttműködésben. Az Európai Bizottság honlapján megtalálható az együttműködésbe bevonható iskolák típusainak listája.

Melyek a regionális vagy helyi hatóságok feladatai?

A helyi vagy regionális hatóságok, mint pályázó szervezetek felelnek a projekt saját régiójukban történő sikeres megvalósításáért. Ők írják alá a támogatási szerződést, felelnek a projekt pénzügyi megvalósításáért és koordinálják a projekttevékenységeket saját régiójukon belül. Felelősek továbbá a projekt disszeminációjáért, valamint a projekt eredményeinek fenntarthatóságáért és jövőbeni hasznosulásáért.

Hasznos linkek

Tempus Közalapítvány: http://www.tpf.hu/pages/content/index.php?page_id=932

Nemzeti Irodák: http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-programme/doc1208_en.htm

Európai Bizottság: http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-programme/doc84_en.htm

Magyarországon **pályázásra jogosult intézmények** a következők: települési önkormányzat, intézményi társulás, többcélú kistérségi társulás, megyei önkormányzat, szakképzés-szervezési társulás, közalapítvány, országos kisebbségi önkormányzat

Európa más országaiban pályázásra jogosult intézmények az alábbi oldalról tölthetők le: http://ec.europa.eu/education/comenius/doc/listregio_en.pdf

2011-ben is lehetőség nyílik a Comenius Régió együttműködések keretében pályázatok benyújtására. **Pályázat beadási határideje: 2011. február 21.** (postára adás határideje) Amennyiben szeretné, hogy pályázatát formai szempontból a beadási határidő előtt átnézzük,

és ha szükséges, hiánypótlást kérjünk, akkor válassza az előbírálati határidőt: 2011. február 7. (pályázatok beérkezésének határideje)

Bővebb felvilágosítás e-mailen és telefonon is kérhető az alábbi munkatársaktól:

Szabó Csilla: csilla.szabo@tpf.hu, Kiss Tímea: timea.kiss@tpf.hu, Központi telefonszám: 06-1-237-13-00

Kamaszbarát önkormányzatok kerestetnek

A kamaszkor az egyik legnehezebb, legtöbb belső vívódással teli időszak az ember életében. Alig van felnőtt, aki erre a korszakára semlegesen tekintene vissza. A kamaszkorban szerzett élmények egész életünket meghatározhatják, ezért nekünk, felnőtteknek hatalmas felelősségünk van abban, milyen ingereket engedünk és ajánlunk gyermekeink figyelmébe. Kezdeményezésünk olyan társadalmi tevékenységet vállal fel, amely a serdülőkorúak érdeklődési körére alapozva számos értékkináló alternatíva bemutatásával készül szélesíteni a korosztály szemléletét, egyben segíti őket a felnőtté válás nehézségeinek feldolgozásában.

Az idei tanévben is célunk, hogy Magyarország minél több önkormányzata számára biztosíthassuk a „Kamaszbarát Önkormányzat” címet és Önökkel közösen folytassuk azt az ifjúságvédelmi és tanulásösztönző munkát, amely közös érdekünk. A kezdeményezéshez csatlakozó önkormányzatok tagjai lehetnek a **„Kamaszfesztivál Ifjúsági Érdekközösségnek”**, amellyel célunk az ifjúsággal foglalkozó civil-, szakmai-, közigazgatási-, forprofit szervezetek közös ifjúságvédelmi tevékenységének megalapozása.

Az Országos Osztálykirándulás – KAMASZFESZTIVÁLT először 2007-ben Tiszafüreden, 2008-ban Zánkán, 2009-ben a Dunakanyarban, majd 2010-ben Fonyódligeten rendeztük. A négynapos programokra az ország egész területéről több ezer diák érkezett, sőt a Kamaszfesztivál Guinness - rekord címet is visel, mint a „Legnépesebb osztálykirándulás”. Az Országos Osztálykirándulás a tanév végi iskolai tanulmányi kirándulások gyűjtőprogramja, amely az általános iskolás felső tagozatos, valamint a középiskolás diákok országos méretű fesztiválja. A Kamaszfesztivál azon túl, hogy a tanulmányi kirándulásokra vonatkozó pedagógiai előírásoknak megfelelően biztosítja Magyarország természeti kincseinek, kulturális örökségeinek megismerését, a diákok és a pedagógusok számára egyéb közösségi élményeket is biztosít. A Kamaszfesztiválon a túraprogramok és kirándulások mellett sport-, ismeretterjesztő, kulturális, kézműves, szórakoztató, színpadi és országos hírnevű szervezetek által biztosított interaktív vendégprogramok, esténként pedig sztárzenekarok koncertjei várják majd a résztvevőket. Az Országos Osztálykirándulás a közoktatásban résztvevő iskolák tanév végi tanulmányi kirándulásainak gyűjtőprogramja, amely különleges és egyedi élményt kínál azzal, hogy az ország legkülönbözőbb pontjain élő diákoknak, pedagógusoknak szervezett módon, kötetlen formában biztosítja a személyes és szakmai kapcsolatépítés lehetőségét. A program olyan ifjúságpolitikai célok megvalósítását is felvállalta, amelyek napjaink aktuális – ifjúsági korosztályt érintő – problémáira reagálva kínál alternatív megoldásokat.

Az V. Országos Osztálykirándulás – KAMASZFESZTIVÁL 2011. május 26-30-a között kerül megrendezésre Tiszafüreden.

A program védnöke Tállai András, a Belügyminisztérium Önkormányzati Államtitkára.

A Kamaszfesztivál Szervezőiroda minden tanév elején meghirdeti a „Javíts egy jegyet!” pályázatot. A „Javíts egy jegyet!” pályázatunkon az egyes hazai települések „Legszorgalmasabb Osztályait” keressük. Az V. Kamaszfesztiválra 4 napos belépőjegyet kapnak azok az osztályok, amelyek a 2009-2010-es tanév végi osztályátlagukhoz képest a 2010-2011-es tanév félévi osztályátlagán a legnagyobb javítást produkálják. A Kamaszfesztivál Szervezőiroda a „Magyarország Legszorgalmasabb Osztályai” címet elnyerő osztályoknak maga ajánlja fel a V. Kamaszfesztiválra érvényes belépőjegyet ajándékba. A Kamaszfesztivál Szervezőiroda az eredmények beérkezését követően jelen levél alapján támogatási kérelmet nyújt be a nyertes osztályok települési önkormányzataihoz azzal a kéréssel, hogy a „Település Legszorgalmasabb Osztálya” számára az Országos Osztálykiránduláson szállás és/vagy étkezési költségeit átvállalja. A támogatást vállaló önkormányzatok számára a Kamaszfesztivál Szervezőiroda felajánlja a „Kamaszbarát Önkormányzat” címet. A Kamaszfesztivál Szervezőiroda minden hazai önkormányzatnak felajánlja a pályázathoz való csatlakozás lehetőségét. A pályázó önkormányzatok saját településük legszorgalmasabb osztályát keresik a pályázat mellékleteként csatolt pályázati felhívás alapján és a nyertes osztály számára felajánlják a V. Kamaszfesztivál szállás és/vagy étkezési költségeit.

Szállás ára: 1200-1500 Ft / éj / fő (20 fős osztály esetén ez pl: 1200 Ft x 3 éj x 20 fő = **72 000 Ft**)
Étkezés ára: (20 fő osztály esetén **102 000 Ft**)

A pályázat menete:

1. A jelentkező Önkormányzat a www.kamaszfesztival.hu oldalon elhelyezett jelentkezési lapot kitölti.
2. A jelentkezési lap megérkezését követően a Kamaszfesztivál Szervezőiroda elküldi együttműködési megállapodását a jelentkező önkormányzatnak.
3. A jelentkező önkormányzat az együttműködési megállapodás aláírását követően azt visszaküldi a Kamaszfesztivál Szervezőiroda Nonprofit Közhasznú Kft. címére.
4. A Kamaszfesztivál Szervezőiroda a jelentkező település összes oktatási intézményének elküldi pályázati felhívását, amely tartalmazza a jelentkező önkormányzat „Kamaszbarát” pozícióját.
5. A „Javíts egy jegyet!” pályázaton induló osztályok a www.kamaszfesztival.hu oldalon elhelyezett regisztrációs űrlap kitöltésével jelentkeznek a pályázatra.
6. A „Javíts egy jegyet!” pályázatok beadási határideje 2011. január 28.
7. A felhíváshoz csatlakozó önkormányzatok polgármesterei, képviselői a „Település Legszorgalmasabb Osztályának” járó díjat a Kamaszfesztivál Roadshow eseményein adják át.

Az pályázathoz csatlakozó önkormányzatok a program országos sajtókampányában, a program honlapján (www.kamaszfesztival.hu), a Kamaszfesztivál ideje alatt – a diákok által készítendő – Kamaszfesztivál újságban jelennek meg, mint „Kamaszbarát Önkormányzat”.

A „Javíts egy jegyet!” pályázat díjátadóját 2011. február és márciusban tervezzük megvalósítani a Kamaszfesztivál Roadshow eseményeken, amely terveink szerint

Magyarország mind a hét régiójába ellátogat. Az egyes állomások dátum és helyszínterve az alábbi táblázatban található.

Kamaszfesztivál RoadShow - Kaposvár	2011. február 4.
Kamaszfesztivál RoadShow - Székesfehérvár	2011. február 11.
Kamaszfesztivál RoadShow - Miskolc	2011. február 18.
Kamaszfesztivál RoadShow - Debrecen	2011. február 25.
Kamaszfesztivál Roadshow - Győr	2011. március 4.
Kamaszfesztivál Roadshow - Szeged	2011. március 11.
Kamaszfesztivál Roadshow - Budapest	2011. március 18.

A „Magyarország Legszorgalmasabb Osztályainak” járó, Kamaszfesztiválra érvényes 4 napos belépőt a Roadshow eseményen tervezzük átadni. Fontosnak tartjuk, hogy a programunkhoz, pályázatunkhoz kapcsolódó önkormányzatok polgármesterei, képviselői ezen a rendezvényen megjelenjenek és a saját diákjaiknak Ők maguk adják át a „Település Legszorgalmasabb Osztályának” járó díjat! A Tanévnitó, valamint a Díjátadó rendezvényt és országos média-megjelenést a Kamaszfesztivál Szervezőiroda szervezi, amelyhez társulni tudnak a régió sajtó-média képviselői. A programunkhoz, pályázatunkhoz kapcsolódó önkormányzatok számára a pályázatra vonatkozó együttműködési megállapodást kérésre csatoljuk.

Bízunk abban, hogy együttműködnek velünk, várjuk visszajelzésüket!

Tisztelettel:

Nagy Anita, ügyvezető igazgató – Kamaszfesztivál Szervezőiroda Nonprofit Közhasznú Kft.
1043 Budapest, Tél u. 22.

Iroda: ELTE Eötvös Collegium 1118 Budapest, Ménesi út 11-13. Telefon: 06-1-301-0077, 269-2730, fax: 269-2730, mobil: 06-20-953-4946, e-mail: info@kamaszfesztival.hu, www.kamaszfesztival.hu

Élelmiszerbank adományszétosztási együttműködés 2011 pályázati felhívás

A Magyar Élelmiszerbank Egyesület „**Élelmiszerbank adományszétosztási együttműködés 2011**” címmel hirdet pályázatot. A projekt célja, hogy a kiíró 2011-es évre vonatkozóan együttműködési megállapodásokat kössön partnerszervezetekkel, melynek keretében a Magyar Élelmiszerbank Egyesülettől, annak raktáraiban térítésmentesen átvett élelmiszereket a szerződő szervezetek az általuk gondozott rászorulóknak juttatják el ingyenes adomány formájában.

A pályázaton részt vehet minden Magyarországon bejegyzett jogi személyiséggel rendelkező közhasznú szervezet, egyház, önkormányzat illetve önkormányzati intézmény.

A pályázaton kiválasztott szervezetek 2011-es naptári évre kötnek szerződést a Magyar Élelmiszerbank Egyesülettel. A pályázó feladata az Élelmiszerbanktól ingyenes adományként átvett élelmiszerek rászorulókhöz ingyenesen történő eljuttatása.

Csatlakozási feltételek:

A Pályázó nem lehet érdekképviselő, hálózat illetve jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet;

A Pályázó tételes nyilvántartással rendelkezik az általa ellátott rászorultakról és velük folyamatosan kapcsolatot tart;

Civil szervezeti pályázó esetén a pályázó igazoltan legalább két éve folyamatosan végez szociális tevékenységet, amelynek mibenléte és minősége a közhasznúsági jelentésből kitűnik;

A szervezeti kapcsolattartó rendelkezik működő és rendszeresen ellenőrzött e-mail címmel.

A Pályázó vállalja, hogy nyertessége esetén részt vesz egy, a programmal kapcsolatos (Budapesten tartandó) személyes konzultáción. A konzultáción való részvétel a szerződéskötés feltétele.

A pályázó a program megvalósítása során vállalja, hogy:

A felajánlott élelmiszer adományokat az Élelmiszerbank raktárából saját költségén szállítja el a szétosztás helyére, amely kizárólag magyarországi település lehet;

A szétosztás során betartja az adminisztratív előírásokat;

Az élelmiszer adományokat saját maga osztja szét az arra rászorulóknak, más szervezeteknek az adományokat nem adhatja tovább;

A szétosztásra átvett élelmiszerekkel kapcsolatosan teljes körű anyagi felelősséget vállal;

A szervezet/település székhelyén és weboldalán a Magyar Élelmiszerbank Egyesület logóját, linkjét és „A települést/szervezetet a Magyar Élelmiszerbank Egyesület támogatja” feliratot feltünteti (az ehhez szükséges táblát illetve elektronikus logót az Élelmiszerbank biztosítja);

Az élelmiszer kiosztásánál és az osztási értesítésnél a Magyar Élelmiszerbank Egyesület nevét feltünteti, az osztás helyszínén az Élelmiszerbank által biztosított plakátokat kihelyezi.

A pályázati folyamat menete:

1. Az Élelmiszerbank működésének és a csatlakozás általános feltételeinek megismerése
2. A kért dokumentumok és adatok szolgáltatása
3. Elbírálási folyamat

4. Nyertesség esetén szerződéskötés

A Pályázatnak az alábbi anyagokat kell tartalmaznia:

Önkormányzatok és önkormányzati intézmények esetében: Igényfelmérő adatlapot (Excel fájl)

Civil szervezetek esetében: Igényfelmérő adatlapot (Excel fájl), legfrissebb közhasznúsági jelentés (2009 vagy 2010 évről szóló), 90 napnál nem régebbi bírósági kivonat másolata, írásos támogató nyilatkozat a pályázó székhelye szerinti települési önkormányzattól

Egyházi szervezetek esetében: Igényfelmérő adatlapot (Excel fájl), 90 napnál nem régebbi bírósági kivonat másolata

A pályázati kiírás és pályázati űrlapok elérhetőek a www.elelmiszerbank.hu/palyazat2011 weboldalon. Minden pályázati anyagot elektronikus formában kell beküldeni. A beküldés lehetséges módjai:

E-mail-ben a szecsodi.veronika@elelmiszerbank.hu címre

Internetes óriásfájlküldő szolgáltatások segítségével (pl www.toldacuccot.hu, www.mammutmail.com) szintén a szecsodi.veronika@elelmiszerbank.hu célcímre – ebben az esetben kérjük, hogy a pályázati anyagokat tömörített (pl .zip) formátumban, egy fájlban küldjék el.

CD-n postai úton beküldve a Magyar Élelmiszerbank Egyesület 1151 Budapest Visonta u 1. címére (kérjük, hogy postai úton is csak elektronikus anyagot küldjenek, papír formában benyújtott pályázatot nem fogadunk el!)

A pályázatok beérkezéséről a pályázóknak e-mail-ben visszaigazolást küldünk.

A pályázat benyújtásának határideje: 2011. január 21. **(postai beküldés esetén a határidőre be kell érkezniük a pályázatoknak)**

A pályázatok elbírálásának tervezett időpontja: **2011. február 15.**

A nyertes pályázatokat a www.elelmiszerbank.hu/palyazat2011 oldalon tesszük közzé.

További tájékoztatás kérhető az alábbi címen: szecsodi.veronika@elelmiszerbank.hu

A pályázatok elbírálásával, a feltételek módosításával a pályázat esetleges visszavonásával kapcsolatosan a Magyar Élelmiszerbank Egyesület minden jogot fenntart magának.

JELENTÉSEK, TÁJÉKOZTATÓK

Az állampolgári jogok országgyűlési biztosának jelentése az AJB 1765/2010. számú ügyben

Az eljárás megindítása

Több budapesti lakos jelzéssel fordult hozzám, amelyben általános jellegű kifogásokat fogalmaztak meg Budapest Főváros VI. Kerület Terézváros Önkormányzatának (a

továbbiakban: önkormányzat) Képviselő-testülete által 2010 júliusában hozott, az üzletek éjszakai nyitva tartásának rendjéről szóló rendeletével kapcsolatosan. Jellemzően azt sérelmezték, hogy sem a kerületben élő lakosoknak, sem pedig az ide látogató turistáknak nem lesz lehetőségük a kulturált éjszakai szórakozásra az üzletek, vendéglátóhelyek nyitva tartásának korlátozását – álláspontjuk szerint – ésszerűtlenül kiterjesztő tilalom miatt.

Tekintettel arra, hogy a rendeleti szabályozás, valamint annak alkalmazása kapcsán a jogállamiság elvéből levezethető jogbiztonság követelményével és a tisztességes eljáráshoz való joggal, valamint a vállalkozás szabadságával összefüggő visszásság gyanúja merült fel, az ügyben az állampolgári jogok országgyűlési biztosáról szóló 1993. évi LIX. törvény (a továbbiakban: Obtv.) 16. § (2) bekezdésében biztosított hatásköröm alapján hivatalból vizsgálatot indítottam. A vizsgálat eredményes lefolytatása érdekében az Obtv. 18. § (2) és (4) bekezdései alapján tájékoztatást kértem az önkormányzat alpolgármesterétől, majd – ennek eredménytelensége miatt – az önkormányzat jegyzőjétől.

Az érintett alkotmányos jogok, alapelvek

– A jogállamiság elvéből fakadó jogbiztonság követelménye és a tisztességes eljáráshoz való jog (Alkotmány 2. § (1) bekezdés: *A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.*)

– A vállalkozás szabadsága (Alkotmány 9. § (2) bekezdés: A Magyar Köztársaság elismeri és támogatja a vállalkozás jogát és a gazdasági verseny szabadságát.)

– Az emberi méltósághoz való jog és az abból levezethető magánszférához való jog (Alkotmány 54. § (1) bekezdés: A Magyar Köztársaságban minden embernek veleszületett joga van az élethez és az emberi méltósághoz, amelyektől senkit nem lehet önkényesen megfosztani.)

– Az egészséges környezethez való jog (Alkotmány 70/D. § (1) és (2) bekezdés: A Magyar Köztársaság területén élőknek joguk van a lehető legmagasabb szintű testi és lelki egészséghez. Ezt a jogot a Magyar Köztársaság [...] az épített és a természetes környezet védelmével valósítja meg.)

Alkalmazott jogszabályok

1. A helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (Ötv.);
2. A kereskedelemről szóló 2005. évi CLXIV. törvény (Kertv.);
3. A kereskedelmi tevékenységek végzésének feltételeiről szóló 210/2009. (IX. 29.) Korm. rendelet;
4. Budapest Főváros VI. Kerület Terézváros Önkormányzat képviselő-testületének az üzletek éjszakai nyitva tartásának rendjéről szóló 20/2009. (VI. 29.) sz. önk. rendelet (R.).

A megállapított tényállás

1. A 2009. szeptember 1-jéig hatályos, az üzletek nyitva tartásáról szóló 23/2007. (VI. 25.) sz. önkormányzati rendelet a kerületben 23.00 és 6.00 közötti időszakban korlátozta az alkoholtartalmú italok árusítását, lehetőséget hagyott ugyanakkor az üzleteket működtetők számára arra, hogy – ha az árusítást szüneteltetik – a fenti időszakban is nyitva tarthassanak.

A képviselő-testület által 2009. június 1-jén elfogadott és 2009. szeptember 1-jétől hatályba lépett 20/2009. (VI. 29.) sz. önkormányzati rendelet ehhez képest *számos új feltételt, korlátozást állapított meg* az üzletek éjszakai nyitva tartásával összefüggésben. Az önkormányzat képviselő testülete – vizsgálatom megindítását követően – 2009. október 26-án a 30/2009. (X. 26.) sz. önkormányzati rendelettel számos ponton módosította a R.-t. A módosított R. jelenleg is hatályos szabályozása értelmében az önkormányzat illetékességi területén működő üzletek főszabályként 22 óra és az azt követő nap 6 óra között nem tarthatnak nyitva, az adott üzlet ettől eltérő nyitva tartás engedélyezéséhez több feltételnek kell együttesen teljesülnie. Az eltérő nyitva tartás 24.00-ig, illetve 01.00-ig, az üzlettel egy épületben lévő ingatlanok tulajdonosai tulajdoni hányaduk szerinti többségi hozzájárulással, társasház esetén közgyűlési határozatba foglalt hozzájárulással, 06.00-ig az üzlettel egy épületben lakók több mint felének írásos hozzájárulásával engedélyezhető. A rendelet alapvető hiányosságai közé tartozik, hogy tételelesen nem rögzíti, hogy egészen pontosan mely önkormányzati (állami) szerv tekinthető az „engedélyező” hatóságnak. A fogalomhasználatból, a rendelkezések megsértésének jogkövetkezményeivel összefüggésben felhívott jogszabályokból, valamint a megküldött „engedélyező” határozatok alapján az első fokú kereskedelmi hatósági feladatokat ellátó kerületi jegyző jogosult a határozatok kiadására.

A R. 3. § – jelöletlen számú – bekezdésének értelmében emellett az üzemeltető-váltás esetén az új üzemeltetőnek az eltérő nyitva-tartási engedélyt újra meg kell kérnie. A hozzájárulás megszerzése mellett az eltérő nyitva-tartás „engedélyezéséhez” az üzemeltetőnek szakértői véleménnyel előzetesen igazolnia kell, hogy a zajterhelés nem éri el a jogszabályban meghatározott mértékű szintet. Az engedély megléte esetén sem lehet ugyanakkor alkoholtartalmú italt forgalmazni 22 órától 06 óráig. Az engedélyt kötelezően vissza kell vonni azonban akkor, ha a hozzájárulásra jogosult lakók legalább hatvan százaléka írásban – akár indokolás nélkül – kezdeményezi, vagy ha jogszabályban meghatározott zajterhelési követelményeknek az üzemeltető nem felel meg.

A R. 5. §-a – megfelelő határidő kitűzése és az adatkör pontos rögzítése nélkül – előírja, hogy az önkormányzat hivatalos honlapján a jegyző „közvéteszi” azon üzletek adatait, amelyek eltérő nyitva tartásra jogosultak, valamint azon üzletek adatait is, amelyekről ezt visszavonták. A R. záró rendelkezései között előírja, hogy azon üzletek esetében, amelyek a rendelet hatályba lépésének napján a „továbbiakban is folytatni kívánt tevékenységet” végeznek, és 2009. november 30-áig kezdeményezik az eltérő nyitva tartást, az üzemeltetőnek nem kell az írásos hozzájárulást megszerezni, hanem elegendő, ha azt megelőző egy évig a működésével kapcsolatban a jegyző hatáskörébe tartozó kereskedelmi igazgatási, birtokvédelmi, vagy zajvédelmi eljárás során szankció alkalmazására nem került sor.

2. Vizsgálatom elrendelését követően, 2009 szeptemberében megkereséssel éltem az önkormányzat akkori alpolgármestere felé, aki azonban – kifejezett ígérete ellenére, többszöri sürgetésem dacára – kérdéseimre nem adott tájékoztatást. A sürgetésekben arról is tájékoztattam az alpolgármestert, hogy a rendelet 2009. november végi módosítása nem teszi tárgytalanná a folyamatban lévő ombudsmani vizsgálatot, az továbbra is folyamatban van. A megkeresés akut eredménytelenségére tekintettel, 2010. július elején a kerületi jegyzőhöz fordultam és tőle kértem, hogy a képviselő-testületi ülésen a rendeletalkotás és a módosítás vitájában elhangzottakról készült jegyzőkönyvek kivonatának, az előterjesztéseknek, továbbá a 2009. november 1-jét követően hozott, az R. alapján benyújtott „engedély-kérelmeket” elbíráló határozatok másolati példányainak egyidejű megküldése mellett a tárgykört érintő jogi és szakmai álláspontjáról haladéktalanul tájékoztasson. A jegyző megkeresésemre adott

tájékoztatása szerint a rendelet hatálybalépésének időpontjáig, 2009. szeptember 1-ig a működési engedélyével rendelkező üzletek – a rendeletben meghatározott feltételek megléte esetén – kérhették nyitva tartásuk módosítását illetve a 22 óra utáni működést. A kerületben lévő vendéglátóhelyek és üzletek ezt a lehetőséget igénybe vették, és az önkormányzat jegyzőjeként folyamatosan vizsgálta, illetve adta meg az eltérő nyitva tartásra vonatkozó engedélyeket. A levélben a jegyző kitért arra is, hogy a rendelet hatályba lépését nagy felháborodás és ellenérzés fogadta, hiszen a kerület arculatából következően rengeteg vállalkozást és munkahelyet érintett a döntés. Megemlítette ugyanakkor azt is, hogy kerületben élő azon állampolgárok kifejezetten üdvözlötték az önkormányzat döntését, akik korábban rendszeresen panaszkodtak a vendéglátó egység működése miatt. A jegyző álláspontja szerint a rendelet hatálybalépése után *sem csorbult a vállalkozás szabadsága* a kerületben, ismeretei szerint ugyanis a rendeletben foglalt szabályozások betartása miatt még egyetlen vendéglátó egység üzemeltetője sem adta vissza működési engedélyét. Levelében arról is tájékoztató, hogy a kereskedelmi törvény maga „*sugallja*” a kereskedelmi szolgáltatás terén betartandó etikai és erkölcsi normák előtérbe helyezését. A rendelet helyi szinten ezt tartalmazza, egyrészt az itt élő lakosok védelme és nyugalmanak biztosítása, másrészt az európai szintű kulturált szórakozás és vendéglátás megvalósítását. További pozitívum a jegyző szerint, hogy az önkormányzati rendelet és a módosítás *elindított egy párbeszédet* a kerületben élő lakosok, és a vendéglátó egységeket működtető vállalkozók között. A levélben beszámolt arról is, hogy a felek több egyeztető tárgyalás során elmondták egymásnak az őket kellemetlenül érintő problémákat a működéssel kapcsolatban, illetve megismerhették a vállalkozók hajlandóságát a helyzet változtatására. Hasznos hozadéka volt a rendeletnek, hogy Terézvárosban a vendéglátó egységek érdekvédelmi egyesületet hoztak létre, amely pozitív hatással van mind az éttermek működésére, mind a vendégek kezelésére. Folyamatban van egy etikai kódex összeállítása, melyet a vendéglátó egységek üzemeltetői készítenek az önkormányzat véleményét is figyelembe véve. A jegyző szerint összességében elmondható, hogy az üzletek éjszakai nyitva tartásáról szóló önkormányzati rendelet hatására a panaszok száma csökkenést mutat. A levélhez mellékelt jegyzőkönyvekből kiemelhető, hogy az előterjesztő szerint a korábbi szabályozás szigorítását a vendéglátó üzletek működésével kapcsolatos lakossági panaszok számának emelkedése, valamint ezzel szoros összefüggésben az üzletek közvetlen közelében elkövetett, nehezen felderíthető, de folyamatosan növekvő számú kisebb-nagyobb normasértések (hangoskodás, más garázda jellegű viselkedés, közterületi alkoholfogyasztás stb.) indokolta. Az elhangzott indokok között figyelemreméltó volt az, amely szerint az üzletek működésének kereskedelmi hatósági ellenőrzése során hozott elsőfokú döntéseket (az üzlet ideiglenes bezárásának elrendelése, bírságolás) másodfokon gyakran hatályon kívül helyezték, a végrehajtás sok esetben más nehézségekbe is ütközött. Megállapítható, hogy a mellékelt, összesen három meghozott „engedélyezési” határozat közül csak egy esetben volt szükség az üzlettel egy épületben élő lakók „hozzájárulásának” beszerzésére (a másik két esetben elegendő volt pusztán az igazoló szakértői vélemény beszerzése).

Megállapításaim

I. A hatáskör tekintetében

Az állampolgári jogok országgyűlési biztosának feladat- és hatáskörét az Obtv. határozza meg. Az Obtv. 16. § (1) bekezdése szerint az országgyűlési biztoshoz bárki fordulhat, ha megítélése szerint valamely hatóság, illetve közszolgáltatást végző szerv (a továbbiakban együtt: hatóság) tevékenysége során a beadványt benyújtó személy alapvető jogaival

összefüggésben visszásságot okozott, feltéve, hogy a rendelkezésre álló közigazgatási jogorvoslati lehetőségeket – ide nem értve a közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálatát – már kimerítette, illetve jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. Az Obtv. 16. § (2) bekezdése szerint az országgyűlési biztos az alapvető jogokkal kapcsolatos visszásság megszüntetése érdekében az (1) bekezdésben megjelölt feltételek fennállása esetén hivatalból is eljárhat. A vizsgálattal érintett Budapest Főváros VI. Kerület Terézváros Önkormányzatának jegyzője, kereskedelmi (államigazgatási) hatósági jogkörben eljárva az Obtv. 29. § (1) bekezdés a) pontja alapján hatóságnak tekintendő, így tevékenységének vizsgálata az Obtv. 16. §-a alapján ombudsmani hatáskörbe tartozik. A *preventív jogvédelemre is hangsúlyt helyező ombudsmani gyakorlat* – (Lásd pl. az OBH 2567/2008, OBH 4750/2008, 2405/2009, 1062/2010. sz. ügyben született jelentéseket.) – alapján az állampolgári jogok biztosa mandátuma keretei között marad abban az esetben, amikor az alapjogi aspektusú vizsgálathoz nélkülözhetetlen módon, hivatalbóli eljárás keretében – a konkrét alapjogsérelem és ezen alapuló panaszok megelőzése érdekében – a jogalkalmazói tevékenység vizsgálatával szoros összefüggésben – áttekinti a releváns jogi szabályozás egyes elemeit (pl. jogalap), feltérképezi és jelzi a jogalkotó vagy az Alkotmánybíróság irányába a normaszöveggel kapcsolatos alkotmányossági aggályokat. Az ombudsman-intézmény egyik jellegadó sajátossága ugyanis az, hogy az országgyűlési biztosnak – az Obtv. keretei között – relatív szabadsága van saját feladata, hatásköre (így a hatásköri határok) értelmezésére, a legalapvetőbb jogállami alkotmányos érték, az emberi jogok védelmének érdekében.

II. Az ügy érdeme tekintetében

1. Az országgyűlési biztos – amint erre már számos jelentésemben is felhívtam a figyelmet – egy adott társadalmi probléma mögött álló összefüggés-rendszer feltárása során *autonóm, objektív és neutrális módon*, kizárólag *alapjogi érvek* felsorakoztatásával és összevetésével tesz eleget az Alkotmányban kapott mandátumának. Az ombudsmani intézmény megalakulása óta az állampolgári jogok országgyűlési biztosa vizsgálatai során következetesen, zsinórmértékként támaszkodik az Alkotmánybíróság alapvető jogállami garanciákkal és az alapjogok tartalmával kapcsolatos elvi megállapításaira, valamint – az ombudsmani jogvédelem speciális vonásainak megfelelően – alkalmazza az alapjogok korlátozásának alkotmányosságát megítélni hivatott egyes alapjogi tesztek. (Jellemzően az ún. szükségességi- arányossági tesztet, a nem alapvető joggal összefüggő hátrányos megkülönböztetés esetén az ésszerűségi tesztet, a tulajdonjog korlátozása esetén pedig közérdekűségi tesztet) A kerületi jegyző tájékoztatása és az egyes ügyekben született hatósági határozatok áttanulmányozása – azaz a hatóság jogalkalmazási tevékenységének vizsgálata – alapján az *eljárások jogalapját adó szabályozás áttekintése* vált szükségessé. Vizsgálatom így ennek megfelelően a jegyző, mint az eltérő éjszakai nyitva tartást „engedélyező” hatóság konkrét eljárásainak vizsgálatán túl arra terjedt ki, hogy az üzletek éjszakai nyitva tartásának rendjéről szóló rendelet elfogadása folytán kialakult jogi helyzet összeegyeztethető-e a jogbiztonság követelményével, ezzel szoros összefüggésben pedig az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdésében foglalt formai alkotmányossági szabályokkal, valamint megállapítható-e a tisztességes eljáráshoz való joggal, valamint a vállalkozás szabadságával összefüggő visszásság. Az Alkotmány 2. § (1) bekezdése szerint a Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam. Az Alkotmánybíróság már működése első éveiben elvi élel megállapította, hogy a *jogbiztonság* a jogállam nélkülözhetetlen eleme. A jogbiztonság az állam – s elsősorban a jogalkotó – köteletségévé teszi annak biztosítását, hogy a jog egésze, egyes részterületei és az egyes jogszabályok is világosak, egyértelműek, működésüket tekintve kiszámíthatóak és előreláthatóak legyenek a norma címzettjei számára. (Vö. 9/1992.

(I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 59, 65.) A jogállamiság elvéből adódó alapvető követelmény, hogy a közhatalommal rendelkező szervek a *jog által megállapított működési rendben*, a jog által a polgárok számára megismerhető és kiszámítható módon szabályozott korlátok között fejtik ki tevékenységüket. (Vö. 56/1991. (XI. 8.) AB határozat, ABH 1991, 454., 456.) Az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdése szerint a helyi önkormányzat képviselő-testülete feladatkörében rendeletet alkothat, amely nem lehet ellentétes a magasabb szintű jogszabállyal. Az Ötv. a helyi önkormányzatok rendeletalkotási jogkörével kapcsolatosan annyit rögzít, hogy a helyi önkormányzat – a törvény keretei között – önállóan szabályozhatja, illetőleg egyedi ügyekben szabadon igazgathatja a feladat- és hatáskörébe tartozó helyi közügyeket, emellett törvény a helyi önkormányzatnak kötelező feladat- és hatáskört is megállapíthat. (Ötv. 1. § (3) és (5) bekezdés.) Az Ötv. 16. § (1) bekezdése szerint a képviselő-testület a törvény által nem szabályozott helyi társadalmi viszonyok rendezésére, továbbá törvény felhatalmazása alapján annak végrehajtására önkormányzati rendeletet alkot. A következetes alkotmánybíróági gyakorlata szerint törvény felhatalmazása alapján a képviselő-testület kizárólag a felhatalmazás keretei között szabályozhat, a felhatalmazás kereteit túllépő, azt meghaladó önkormányzati szabályozás ellentétes a törvénnyel, ezért sérti az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdésében foglaltakat. (Vö. 3/1999. (III. 24.) AB határozat, ABH 1999, 375, 377-378.; 39/2001. (X. 19.) AB határozat, ABH 2001, 691-697.; 18/2002. (IV. 25.) AB határozat, ABH 2002, 496, 499.; 23/2002. (VI. 21.) AB határozat, ABH 2002, 515, 517.; 28/2002. (VI. 28.) AB határozat, ABH 2002, 540, 541.; 56/2003. (XI. 13.) AB határozat, ABH 2003, 867, 870.) Az Alkotmány 9. § (2) bekezdése szerint a Magyar Köztársaság elismeri és támogatja a vállalkozás jogát és a gazdasági verseny szabadságát. Az Alkotmánybíróság több határozatban értelmezte a *vállalkozás jogának* alapjogi tartalmát, a töretlen alkotmánybíróság gyakorlat szerint pedig a vállalkozás joga a foglalkozás szabad megválasztásához való alkotmányos alapjog egyik aspektusa, annak egyik, a különös szintjén történő megfogalmazása. A vállalkozás joga azt jelenti, hogy bárkinek Alkotmány biztosította joga a vállalkozás, azaz üzleti tevékenység kifejtése. Az Alkotmánybíróság értelmezése szerint a vállalkozás joga ugyanis egy bizonyos, a vállalkozások számára az állam által teremtett közgazdasági feltételrendszerbe való belépés lehetőségének biztosítását, más szóval a vállalkozóvá válás lehetőségének – esetenként szakmai szempontok által motivált feltételekhez kötött, korlátozott – biztosítását jelenti. Az alkotmánybíróági gyakorlat rámutat arra, hogy a vállalkozás joga nem abszolutizálható, és különösen nem korlátozhatatlan: senkinek sincs alanyi joga meghatározott foglalkozással kapcsolatos vállalkozás, sem pedig ennek adott vállalkozási jogi formában való gyakorlásához. A vállalkozás joga annyit jelent – de annyit alkotmányos követelményként feltétlenül -, hogy *az állam ne akadályozza meg, ne tegye lehetetlenné a vállalkozóvá válást*. (54/1993. (X. 13.) AB határozat, ABH 1993, 340, 341-342.) Egy adott üzlet működtetéséhez, vagy adott kereskedői tevékenység folytatásához tehát senkinek nincs alanyi joga, a tevékenység gyakorlásához az állam számos feltételeket előírhat, azt meghatározott jogi megfontolások, szempontok alapján korlátozhatja (pl. a nyitvatartási idő meghatározásával): e feltételek, korlátozások megtartását közhatalmi eszközökkel ellenőrizze, megsértésüket szankcionálja (működés felfüggesztése, bírságolás).

Lényegesnek tartom itt külön is kiemelni, hogy az üzletet működtetők vállalkozási szabadságával szemben – álláspontom szerint – nem az üzlet környezetében lakók „pihenéshez való joga” kerülhet konfliktusba. A *pihenéshez való jogot* az Alkotmány úgy fogalmazza meg, hogy mindenkinek joga van a pihenéshez, a szabadidőhöz és a rendszeres fizetett szabadsághoz [70/B. § (4) bekezdés]. Az Alkotmánybíróság a pihenéshez való jogot *jellemzően a munkához való jog lényeges összetevőjeként értelmezte*, utalt továbbá az Alkotmánybíróság több határozatában tett megállapítására, amely szerint – az Alkotmány

70/B. § (4) bekezdésén túlmenően – az Alkotmánynak nincs olyan rendelkezése, amely a pihenéshez való jog konkrét módjait, illetve feltételeit ugyanilyen módon írná elő. (1030/B/2004. AB határozat, ABH 2005, 1307, 1311. Megjegyzendő ugyanakkor, hogy az Alkotmánybíróság egy 1998-as határozatában nem a munkához való joggal összefüggésben értelmezte a pihenéshez való jogot, és kimondta, hogy az Alkotmány alapvető jogként fogalmazza meg *a pihenéshez üdüléshez való jogot*, azonban ez nem értelmezhető akként, hogy az ország területén mindenki ott és úgy gyakorolhatja pihenéshez való jogát, ahol, ahogyan neki tetszik (1005/B/1996. AB határozat). Ugyanakkor jelen vizsgálat szempontjából a „pihenéshez-üdüléshez való joggal” összefüggő alkotmánybíróági értelmezés nem tekinthető relevánsnak.) Az Alkotmány 54. § (1) bekezdése szerint a Magyar Köztársaságban minden embernek veleszületett joga van az élethez és az emberi méltósághoz, amelyektől senkit nem lehet önkényesen megfosztani. Az Alkotmánybíróság több határozatban megerősítette, hogy az emberi méltósághoz való jog *magában foglalja a magánszféra védelméhez fűződő jogot* is. A magánszférához való jogot az Alkotmány konkrét, szubjektív alapjogként nem nevezi meg, de a magánélet szabadságához való jog kétségtől az egyén autonómiájának védelmére szolgáló olyan alapjog, amely az ember veleszületett méltóságából ered, amelynek tehát az általános személyiségi jog – az emberi méltósághoz való jog – szubszidiárius alapjoga. (56/1994. (XI. 10.) AB határozat, ABH 1994, 312, 313.) A magánszféra védelméről szóló lényeges döntésében az AB kifejtette: a magánszféra lényegi fogalmi eleme, hogy az érintett akarata ellenére mások oda ne hatolhassanak be, illetőleg be se tekinthessenek. (36/2005. (X. 5.) AB határozat, ABH 2005, 390, 400.) Az Alkotmánybíróság megállapította azt is, hogy „a magánlakás sérthetetlenségéhez való alapjog az emberi méltósághoz való jog, mint általános személyiségi jog alkotó elemeinek egyik, az Alkotmány által nevesítetten biztosított alakzata, amely *a magánszféra egyik jelentős összetevőjének sérthetetlenségét alapozza meg*. A magánlakás sérthetetlenségéhez való alapjog a védett tárgykörben a kívülállók bizonyos zavaró, beavatkozó, sértő megnyilvánulásaitól való mentességre és a mentesség állami védelmére jogosít”. (1115/B/1995. AB határozat, ABH 1996, 551, 552.) Az üzletek működtetőinek vállalkozási szabadságát az üzlet működése által érintett területen élő, ott lakó személyek *magánszférájához való jogának* védelme érdekében a jogalkotó korlátozhatja. A magánszférához való jog tartalma a hatályos Alkotmány szövegét értelmező alkotmánybíróági gyakorlat alapján az emberi méltósághoz való jogból vezethető le, a *magánlakás sérthetetlenségére* vonatkozó alkotmányi szabály, illetve a *tulajdonhoz való joghoz* kapcsolt állami védelmi kötelezettségek (pl. birtokvédelem) együttes értelmezésével határozható meg. A magánszférához való jog meglátásom szerint nem csupán a magánlakásba való illetéktelen behatolással, megfigyeléssel szembeni védelmet alapozza meg, hanem bármilyen külső zavarással ellenében érvényesülnie kell (pl. a kívülről jövő zajhatások). A magánszférához való jog ezen aspektusa tehát szoros kapcsolatban áll az állam *az egészséges környezethez való jog védelmével és biztosításával kapcsolatos alapjogvédelmi feladataival*. A magánszférához való jog értelemszerűen nem korlátlan jogosultság (indokolt esetben korlátozható), ugyanakkor nem csupán a közhatalmat gyakorló állami intézményekkel (pl. rendőrség, hatóságok), hanem valamennyi jogalannyal szemben érvényesül.

2. A kialakult jogi helyzet, az önkormányzat által alkotott szabályozás alapjogi, alkotmányossági megítélése érdekében szükségesnek tartottam részletesen is áttekinteni az *üzletek működésének ellenőrzésével, az éjszakai nyitva tartással kapcsolatos központi (törvényi és kormányrendeleti szintű) szabályozás releváns elemeit*. A kiindulópontot a kereskedelemről szóló 2005. évi CLXIV. törvény jelenti, amelynek 6. §-a határozza meg az üzletek üzemeltetésének és nyitva tartásának rendjével kapcsolatos keretszabályokat. A

törvény szerint az üzlet nyitvatartási idejét a vásárlási szokások, a foglalkoztatottak és a lakókörnyezet érdekeinek figyelembevételével a kereskedő állapítja meg. A kereskedő köteles az üzlet nyitvatartási idejét az üzlet létesítésére vonatkozó bejelentésben vagy a működési engedély iránti kérelemben, illetve az abban bekövetkező változást az azt megelőző öt munkanapon belül a kereskedelmi hatóságnak *bejelenteni*. A Kertv. rögzíti továbbá azt is, hogy vendéglátó üzletben a vendégek szórakoztatására zeneszolgáltatás, műsoros előadás, táncrendezvény vagy egyéb szórakoztató szolgáltatás olyan módon nyújtható, illetve szervezhető, hogy az nem járhat a külön jogszabályban meghatározott veszélyes mértékű környezeti zajjal. A Kertv. 6. § (4) bekezdése szerint *a települési, kerületi önkormányzat képviselő-testülete a helyi sajátosságok figyelembevételével az üzletek éjszakai (22 óra és 6 óra közötti) nyitvatartási rendjét rendeletben szabályozhatja*. (A Kertv. 12. § (5) bekezdése alapján a települési, kerületi önkormányzat képviselő-testülete felhatalmazást kap, hogy – a 6. § (4) bekezdésében meghatározottaknak megfelelően – az üzletek éjszakai (22 óra és 6 óra közötti) nyitvatartási rendjét rendeletben szabályozza.) A Kertv. 6. § (5) bekezdése emellett arról is rendelkezik, hogy a *kereskedelmi hatóság* bejelentés alapján vagy hivatalból – „a lakók egészséges életkörülményeinek és pihenéshez való jogának biztosítása érdekében” – a külön jogszabályban meghatározott veszélyes mértékű zaj esetén az üzlet éjszakai (22 óra és 6 óra közötti) *nyitva tartását korlátozhatja*. A korlátozás keretében a kereskedelmi hatóság a jogsértő állapot megszüntetéséig kötelező éjszakai zárva tartási időszakot rendelhet el. A kereskedelmi tevékenységek végzésének feltételeiről szóló 210/2009. (IX. 29.) Korm. rendelet 2. § b) pontja alapján a Kormány kereskedelmi hatóságként és a szolgáltatási tevékenység megkezdésének és folytatásának általános szabályairól szóló 2009. évi LXXVI. törvény szerinti szolgáltatás felügyeletét ellátó hatóságként a kereskedelmi tevékenység helye szerinti *települési, Budapesten a kerületi önkormányzat jegyzőjét* jelöli ki. A kormányrendelet határozza meg részletesen a kereskedelmi tevékenység bejelentésével kapcsolatos eljárás szabályait, és azt is kimondja, hogy a működési engedélyezési eljárásban külön vizsgálat nélkül ügyfélnek minősül az üzlet, valamint az üzlettel közvetlenül szomszédos, az üzlettel közös határvonalú, telekhatárú ingatlan tulajdonosa, társasház esetében a közös képviselő vagy az intézőbizottság elnöke, lakásszövetkezet esetében az elnök [7. § (5) bekezdés]. A Kertv. 9. § (1) bekezdése meghatározza, hogy a kereskedelmi tevékenységre vonatkozó előírások megtartását a kereskedelmi hatóság ellenőrzi. A tevékenységre vonatkozó előírások megsértése esetén pedig a kereskedelmi hatóságnak lehetősége van az üzlet ideiglenes vagy azonnali bezárásának elrendelésére, bírság kiszabására, valamint arra is, hogy ha a kereskedő tevékenysége veszélyes mértékű környezeti zajjal jár, az üzlet környezetében, lakók egészséges életkörülményeinek és pihenéshez való jogának biztosítása érdekében korlátozza 22 óra és 6 óra között a kereskedelmi tevékenységet, illetve elrendeli az üzlet éjszakai kötelező zárva tartását. Megjegyzendő, hogy a törvény alapján kereskedelmi hatóságnak ez utóbbi, a nyitva tartást korlátozó határozata ellen fellebbezésnek nincs helye. (Kertv. 9. § (5) bekezdés.) A kormányrendelet 27. § (1) bekezdése szerint, ha a kereskedő a hatályos jogszabályi feltételeknek nem felel meg, és a jogsértés másként nem orvosolható, illetve a jogszabályi feltételeknek való megfelelés más módon nem biztosítható, a jegyző az észlelt hiányosságok megszüntetéséig, de legfeljebb kilencven napra a tevékenységet megtilthatja, vagy az üzletet ideiglenesen bezárathatja. A jegyző a működési engedélyt visszavonja, illetve tevékenység folytatását megtiltja és a kereskedőt, illetve az üzletet a nyilvántartásból törli és az üzletet bezárítja többek mellett akkor is, ha a kereskedő a külön jogszabályban meghatározott veszélyes mértékű környezeti zaj esetén, a lakók egészséges életkörülményeinek és pihenéshez való jogának biztosítása érdekében, a jogsértő állapot megszüntetéséig elrendelt kötelező éjszakai zárva tartási időszak alatt továbbra is nyitva tart. A törvényi és a kormányrendeleti szintű szabályozás tehát lehetővé teszi egyrészt azt, hogy a

települési és a fővárosi kerületi önkormányzatok képviselő-testületei az illetékességi területükön rendeletben korlátozzák az üzletek éjszakai nyitva tartását. Másrészt a települési, fővárosi kerületi önkormányzat jegyzőit jelöli ki arra, hogy kereskedelmi hatóságként ellenőrizték a jogszabályi feltételek megtartását, így azt is, hogy az üzlet működése nem jár-e külön jogszabályban meghatározott, veszélyes mértékű zaj kibocsátásával. Ugyanakkor az üzlet nyitvatartási idejét főszabályként, kellő mérlegelés alapján, az adott önkormányzat rendeletének keretei között az üzlet tulajdonosa határozhatja meg, a törvényszöveg csupán ennek bejelentését írja elő kötelezettséggént.

3. A R. szabályozási koncepciója szerint a főszabály az üzletek éjszakai (22 és 6 óra közötti) zárva tartása, amely alól azonban van kivétel: az önkormányzat jegyzője ugyanis egy külön eljárásban engedélyezheti az eltérő nyitva tartást a tulajdonos, működtető számára. A R. szerint ehhez az engedélyhez két feltétel teljesítése szükséges: *megfelelő számú, az üzlettel egy épületben lakó személy írásbeli hozzájárulása*, valamint *egy előzetes szakértői igazolás arról, hogy megfelelő szintű a zajkibocsátás*. A rendelet egyértelműen engedélyezési eljárásról beszél, ezen túl pedig a jóváhagyott éjszakai eltérő nyitva tartási „engedélyt” a „lakók” megfelelő számú aláírással akár, indoklás nélkül vissza is tudják „vonatni” a jegyzővel, sőt itt a R. szerint a jegyzőnek ráadásul még csak mérlegelési joga sincs. (A R. 2. §-a szerint lakónak számít az üzlettel egy épületben lévő lakás tulajdonosa, aki az adott ingatlanban bejelentett lakóhellyel rendelkezik, valamint önkormányzati lakás esetén a jogszerű bérlő vagy használó.) A Kertv. 6. § (4) bekezdésében adott jogalkotási felhatalmazás álláspontom szerint annak a lehetőségét teremti meg, hogy az önkormányzat normatív módon, általános jelleggel szabályozza, hogy illetékességi területén az üzleteknek 22 és 6 óra között milyen időszakban (mettől-meddig) kell zárva tartani. A képviselő-testület arról is dönthet, hogy a helyi sajátosságoknak megfelelően a területén belül egyes övezetekben eltérő, kötelező zárva tartási időt állapít meg, vagy további feltételeket írhat elő (pl. a korábbi szabályozáshoz hasonlóan, alkoholtermékek árusításának tilalma mellett engedélyezi a nyitva tartást). A vizsgált kérdésnél külön is fel kell hívni a figyelmet *az önkormányzati és az államigazgatási hatósági ügyek elhatárolására*. A jegyző államigazgatási hatósági hatáskört gyakorol, számára hatáskört az Ötv. 7. § (1) bekezdése alapján törvény, vagy kormányrendelet állapíthat meg, más jogforrás, következésképpen önkormányzati rendelet nem telepíthet hatáskört a jegyzőre. Az Ötv. 9. § (1) bekezdése szerint ezzel szemben az önkormányzati feladat- és hatáskörök a képviselő-testületet illetik meg. Ez alapján a képviselő-testület önállóan rendelkezik hatásköreivel, saját maga gyakorolhatja azokat, vagy él a hatáskör átruházás lehetőségével a törvényben megjelölt korlátokkal, vagyis nem minden hatásköre ruházható át, illetve azok csak meghatározott szervére ruházhatóak át. A képviselő-testület egyes hatásköreit a polgármesterre, a bizottságaira, a részönkormányzat testületére, a kisebbségi önkormányzat testületére, törvényben meghatározottak szerint társulására ruházhatja. [Ötv. 9. § (3) bekezdés] Fontosnak tartom leszögezni azt, hogy míg önkormányzati feladatot kaphat az önkormányzati hivatal és a jegyző, addig *önkormányzati hatáskör nem ruházható át a jegyzőre*. A jegyző első fokú kereskedelmi hatóságként államigazgatási hatósági hatáskört gyakorol, amelynek keretében rendelkezik a törvényből, vagy kormányrendeletből eredő mindazon jogi eszközökkel, hogy az üzletek éjszakai nyitva tartását – bejelentésre vagy hivatalból, megfelelő eljárás lefolytatása után – egyedileg, határozatban korlátozza. Álláspontom szerint a R. több szempontból is alkotmányosan aggályosnak tekinthető, mivel az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdésében meghatározottakkal, valamint a jogbiztonság követelményével ellentétes: az önkormányzat a vázolt „engedélyezési eljárásrend” megalkotásával nemcsak, hogy túlterjeszkedett a Kertv. 6. § (4) bekezdésében kapott törvényi felhatalmazáson, hanem az elfogadott rendelet koncepciójában kifejezetten felül kívánja írni a

hatályos törvényi szabályozás tartalmi elemeit (bejelentési kötelezettség és annak vizsgálata). Mindamellet magukkal a szabályozási elemekkel kapcsolatban is komoly problémák vethetőek fel, amelyek visszas helyzetet teremtenek. Önmagában aggályokat vet fel az üzlet működése által érintett *lakók közvetlen részvétele az „engedélyezési eljárásban”*, mivel nem pusztán kvázi ügyféli minőségben van szerepük az eljárásban, hanem az engedély megadása lényegében tőlük, az írásos pozitív megerősítésüktől függ. A lakók *egy kollektív diszkrecionális jellegű jogot gyakorolnak*, hiszen a hozzájárulás megadásának megtagadását értelemszerűen indokolniuk sem kell, ahogyan az engedély visszavonására irányuló, az önkormányzati jegyzőt kötelező kezdeményezésüket [R. 4. §] sem. Az üzlet működtetőjét ez a szabályozás bizonytalanságban tartja, nem tudja, hogy mihez, milyen feltételekhez alkalmazkodjon. Bár a jegyzői tájékoztatás nem tér ki erre a problémára, álláspontom szerint a jelenlegi szabályozás folytán semmi sem zárja ki, hogy *visszaélések alakuljanak ki a hozzájárulások megadásával kapcsolatosan*. Megjegyzendő továbbá, hogy a R. 5. § (5) bekezdésében meghatározott külön *előzetes szakértői igazolás benyújtása* is nehezen értelmezhető, mivel a vendéglátó üzleteknek nemcsak éjszaka (22 és 6 óra között), hanem valamennyi napszakban meg kell felelniük a környezeti zaj és rezgés elleni védelem egyes szabályairól szóló kormányrendeletben foglalt követelményeknek. (A környezeti zaj és rezgés elleni védelem egyes szabályairól szóló 284/2007. (X. 29.) Korm. rendelet.) Az ebben foglalt szabályok megsértése esetén pedig a jegyző – többek mellett – akár ideiglenesen be is zárathatja. Ha az üzlet üzemeltetője a működési időn belül bármikor zeneszolgáltatást vagy műsoros előadást kíván nyújtani, akkor ezt elegendő *bejelentenie*, ugyanakkor a jogszabályi feltételek megtartását a kerületi jegyző, kereskedelmi hatósággént nemcsak jogosult, hanem köteles is folyamatosan ellenőrizni. Végül, a jogállamiság elve és az abból levezethető jogbiztonság követelménye által meghatározott egyértelműség és érthetőség szempontjából nem hagyható figyelmen kívül az sem, hogy a kihirdetett rendelet szövegében több olyan mondat is található, amely számozás nélkül szerepel, nem dönthető el melyik bekezdéshez tartozik. A fentieket összegezve megállapítom, hogy Terézváros Önkormányzatának képviselő-testülete az üzletek éjszakai nyitva tartásának rendjével kapcsolatban a törvényi felhatalmazáson túlterjeszkedve, a törvényi, illetve a kormányrendeleti szabályozással tartalmilag ellentétes módon állapított meg egy önálló „engedélyezési” eljárásrendet, így az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdésével ellentétes módon élt szabályozási jogával. Az önkormányzati szabályozás megalkotása folytán kialakult jogi helyzet a jogállamiság elvéből következő jogbiztonság követelményével összefüggő visszásságot okozott. Lényegesnek tartom kiemelni, hogy a R. korántsem „pusztán” formai szempontból, a jogbiztonság követelményének aspektusából tekinthető visszásnak. A rendelet szabályozási koncepciója, egyes megoldásai (különösen a lakók diszkrecionális jellegű hozzájárulási jogosultsága) alkalmasak arra, hogy felborítsák az üzletek működtetőinek vállalkozási szabadsága, valamint a lakók magánszférához való joga közötti alapjogi konfliktust akár jól, akár rosszul, de mindenképp magasabb jogszabályi szinten kezelő törvényi keretszabályokat. A R. alapján kialakított „engedélyezési” gyakorlat önkényes, kiszámíthatatlan módon, az átláthatóságot csökkentve szűkíti a kerületben található üzletek működését, ezzel a vállalkozás szabadságával összefüggő visszásság veszélyét hordozza magában. A R. 2009. szeptember 1-jén hatályba lépett, korábbi verziójával kapcsolatos kritikák hatására az önkormányzat képviselő-testülete maga is felismerte a hozzájárulás megadásával összefüggő problémákat és a 2009. november 1-jétől hatályos módosítás értelmében megteremtette annak a lehetőségét, hogy megadott határidőn belül az üzletek a lakók hozzájárulása nélkül is kérhessék az éjszakai nyitva tartás lehetőségét [R. 8. §]. Tekintettel azonban egyrészt a visszavonás lehetőségére, másrészt pedig arra, hogy üzemeltető-váltás esetén az új üzemeltetőnek az eltérő

nyitva tartási „engedélyt” újra meg kell kérnie, a jogbiztonságot sértő, visszas helyzet továbbra is fennáll.

Összegzőként álláspontom szerint a terézvárosi önkormányzat egy valós, fennálló probléma, a kerületben lakók magánszférához való joga rendszeres sérelmének a megoldására helytelen, a fentiek alapján ráadásul alkotmányosan aggályos eszközt választott. A jegyző tájékoztatásában szereplő, a felek közötti hatékony párbeszéddel, továbbá az önszabályozási lehetőségekkel kapcsolatban megjegyzendő, hogy az ezt célzó egyeztetésekre, fórumokra sokkal inkább a rendeleti szabályozás előtt, mintsem utána kellett volna, hogy sor kerüljön. Nem látom emellett megalapozottnak az önkormányzat azon érvét sem, miszerint egyáltalán nem áll rendelkezésére megfelelő eszköz a lakók magánszféráját súlyosan, rendszeresen zavaró üzletek működésével szemben: a kereskedelmi törvény a jegyzőnek, mint kereskedelmi hatóságnak komoly hatósági jogosítványokat biztosít az ellenőrzés során. Kétségesnek tartom, hogy ha és amennyiben jogalkalmazási jellegű problémáról van szó, azt csak és kizárólag jogalkotási úton lehet orvosolni. Az állampolgári jogok országgyűlési biztosának praxisában rendszeresek azok a panaszok (illetve az ezek nyomán elrendelt vizsgálatok), amelyek egy adott vendéglátó üzlet működésével kapcsolatban a hatóságok, ezen belül az illetékes önkormányzati jegyzők fellépésének elmaradását, elhúzódását, a lefolytatott ellenőrzések eredménytelenségét kifogásolja. A tárgykörben legutolszó, 2009 márciusában, *OBH 6327/2008. számon kiadott jelentésében* az üzletek működésének ellenőrzésével összefüggő számos panasz alapján áttekintettem a vonatkozó szabályozást és gyakorlatot, majd megállapítottam, hogy a *hatályos szabályozás nem rendezi megfelelően, hatékonyan* az üzemeltetők, üzlettulajdonosok és a helyben lakó magánszemélyek egymással szemben álló alapjogi közötti konfliktust. A jelentésben megfogalmazottak alapján a vállalkozó tevékenysége, a vendéglátó üzlet működtetése ugyanis előnyt élvez annak ellenére, hogy jelentős hatással van a környező lakosság életminőségére, azonban az érintett lakosság nem kerül bevonásra a hatóság eljárásába, csak utólag, hatósági eljárást kezdeményezve válhat részesévé az életére hatást gyakorló tevékenység feltételeinek alakításában, hiszen sem a nyitvatartás, sem a zeneszolgáltatás nem engedélyköteles, hanem bejelentéshez kötődik. A bejelentés hatóság általi „kezelése” pedig nem biztosít olyan jogilag szabályozott eljárásrendet, amelynek keretében a működéssel (zavarólag) érintett szomszédok, mint az eljárásban részt vevő ügyfelek a jogos érdekeiket érvényesíthetnék. A jegyző rendelkezésére álló eszközök csak utólag nyújthatnak megoldást, a képviselő-testületnek pedig csak arra van lehetősége, hogy – figyelemmel a helyi sajátosságokra – illetékességi területén az üzletek éjszakai nyitva tartását szabályozza. A jelentésben részletesen kifejtettek szerint a lakóterületen a lakosságra zavaró hatással járó üzleti tevékenységek működési feltételeinek meghatározása – a lakók és az üzlet üzemeltetője közötti későbbi jogviták megelőzése érdekében – olyan szabályozást igényel, amely biztosítja a „működési körzetében” élő, a „hatásokat” viselő lakosság ügyfélként való érdemi bevonását. Mindezek alapján az akkori nemzeti fejlesztési és gazdasági tárca vezetőjénél kezdeményeztem, hogy tekintse át az üzletek működésével kapcsolatos hatályos szabályozást, és az alapvető jogokkal kapcsolatos visszasság orvoslása érdekében a szükséges módosítási javaslatot terjessze a jogalkotó elé. Az ajánlásokra adott válaszában a miniszter arról tájékoztatót, hogy a jogszabályok módosítását nem tartja indokoltnak, mivel álláspontja szerint a hatályos kereskedelmi szabályozás teljes körűen, mind a vállalkozások, mind az üzlet környezetében élők érdekeit szem előtt tartva szabályozza a vendéglátó üzletekben folytatható zeneszolgáltatás feltételeit. A miniszteri tájékoztatás alapján a szabályozás megfelelő lehetőséget nyújt az üzlet környezetében élők érdekeinek érvényesítésére, illetve – amennyiben szükséges – lehetőséget nyújt a zavaró hatás megszüntetésére. Megállapítom, hogy az ajánlásaimra adott miniszteri válasz, továbbá jelen

vizsgálatom tapasztalatai alapján az OBH 6327/2008. számú jelentésben akkor feltárt, a jogbiztonság követelményével, valamint az üzletek környezetében élő személyek magánszférájához való jogával összefüggő visszás jogi helyzet jelenleg is fennáll.

Intézkedéseim

A jelentésben feltárt alkotmányos joggal összefüggő visszasság orvoslása, valamint jövőbeni megelőzése érdekében

1. az Obtv. 25. §-a alapján *felkérem* Budapest Főváros VI. Kerület Terézváros Önkormányzatának polgármesterét, hogy jelentésemet terjessze a Képviselő-testület elé, azzal hogy hatvan napon belül vizsgálja felül és helyezze hatályon kívül az üzletek éjszakai nyitva tartásának rendjéről szóló 20/2009. (VI. 29.) sz. önkormányzati rendeletét;

2. az Obtv. 21. § (1) bekezdése alapján *kezdemenyezem* Budapest Főváros VI. Kerület Terézváros Önkormányzatának jegyzőjénél, hogy valamennyi, az üzletek éjszakai nyitva tartásának rendjéről szóló 20/2009. (VI. 29.) sz. önkormányzati rendelet alapján kiadott határozatát – figyelemmel a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (Ket.) 121. § (1) bekezdésének b) pontjára – haladéktalanul vizsgálja felül és vonja vissza;

3. az Obtv. 25. §-a alapján *felkérem* a nemzetgazdasági minisztert, hogy a vendéglátó üzletek környezetében élő személyek magánszférájához való jogának fokozottabb védelme érdekében kezdeményezze a kereskedelemről szóló 2005. évi CLXIV. törvény olyan tartalmú módosítását, amely alapján a vendéglátó üzletekben az éjszakai (22 és 6 óra közötti) zene- és műsorszolgáltatás csak a kereskedelmi hatóság által lefolytatott eljárás keretében engedélyezhető;

4. az Obtv. 20. § (1) bekezdése alapján *felkérem* a belügyminisztert, hogy a rendelkezésére álló eszközökkel segítse elő, hogy jelentésem tartalmát mind a közigazgatási hivatalok, mind az egyes települési önkormányzatok megismerhessék.

Budapest, 2010. november 29.

(Prof. Dr. Szabó Máté sk. Előadó: dr. Lápossy Attila, dr. Bene Beáta)

A polgári védelem és az önkormányzatok együttműködése

Hosszú – hosszú ideje már, hogy azon a pénteki napon, 1931. május 15-én XI. Pius pápa kiadta a Quadragesimo anno című enciklikáját. Azóta a világ, benne országunk rendje is sokat változott, de még ma is gyakran említjük, sőt legtöbbször külön hivatkozás nélkül csak építünk a pápai körlevél alábbi soraira: „amit az egyes egyének saját erejükből és képességeik révén meg tudnak valósítani, azt a hatáskörükből kivenni és a közösségre bízni tilos; éppen így mindazt, amit egy kisebb és alacsonyabb szinten szerveződött közösség képes végrehajtani és ellátni, egy nagyobb és magasabb szinten szerveződött társulásra áthárítani jogszerűtlenség és egyúttal súlyos bűn, a társadalom helyes rendjének felforgatása, mivel minden társadalmi tevékenység lényegénél és bennerejlő erejénél fogva segíteni – szubszidiálni – köteles a társadalmi egész egyes részeit, ellenben soha nem szabad bomlasztania vagy bekebeleznie azokat.”

Ugyanakkor azt sem szabad elhallgatni, hogy a társadalomelmélet ezen örökérvényű elvét – a XX. századhoz hasonlóan –, a mai politikai–jogi körülmények között számos kihívás éri. Mondhatnánk, hogy nincs új a Nap alatt, hiszen a Rerum novarum negyvenedik évfordulójára kiadott enciklika már maga is így fogalmaz: „a körülmények változásával sok olyan feladatot, amelyeket korábban kisebb szervezeti fokú társulások is képesek voltak ellátni, ma már csak nagyobb szervezetek tudnak elvégezni.”

A 2010. május–júniusi árvizek, az ajkai timföldgyár vörösiszap zagytározójának gátszakadása után éppen időszerű áttekinteni, hogyan támogatja az állam az önkormányzatokat, azok mennyiben szorulnak arra rá, és tevékenységük mennyiben felel meg a közjó érdekeinek, lényegében milyen a központi állam és a helyi állam együttműködése a polgári védelem terén.

Mielőtt azonban a közelmúlt aktualitásait vizsgálánánk, keressünk választ arra a kérdésre, hogy mitől és hogyan kell a polgároknak megvédeniük önmagukat, szeretteiket és javaikat.

Egyrészt tény, hogy az utóbbi száz év fegyveres összeütközései az eddigi leghatalmasabb pusztításokat, a harcokcsikát, a légi támadásokat és az atombombát is megismertette velünk. Ezekben a háborúkban a polgári lakosság áldozata döbbenetes mértékben megnövekedett. Mára azonban már a valóságos háborúkon kívül a hidegháború is befejeződött, és jelenleg egy gyorsan változó világban élünk, ahol a hagyományos határok fokozatosan eltűnnek. Az elektronikus hírközlés növekvő használata és a kereskedelem globalizációja egy rendkívüli mértékben összefonódó világhoz vezetett. Ezen létfontosságú infrastruktúrák sérülése vagy megsemmisülése jelentősen hathat az egészségügyre, a közbiztonságra, a közrendre és a gazdasági jólétre, tehát az állam hatékony működésére és az állampolgárokra is.

Az 1999-es NATO–csatlakozásunk évében kiadott NATO stratégiai koncepciója így fogalmaz: „Annak ellenére, hogy a stratégiai környezetben pozitív fejlemények mutatkoznak, és a Szövetség ellen nagyméretű hagyományos agresszió rendkívül valószínűtlen, hosszútávon ilyen fenyegetés kialakulása lehetséges.” Az azóta is elfogadott hadászati nézetek szerint – még egy–két évtizedig – csekély a valószínűsége egy totális háború kirobbanásának. Így joggal gondolhatjuk, hogy napjainkban nem elsősorban a fegyveres fenyegetettséggel kell szembenéznünk, hanem a természeti és civilizációs katasztrófákkal.

Lassan negyven éve annak, hogy a Minisztertanács a 2041/1974.(XII.11.) számú határozatával, kiterjesztette a légitámadásokra vonatkozó szervezési, lakosságfelkészítési, mentési és mentesítési feladatok ellátását, az elemi csapásokra, ipari és egyéb katasztrófákra is, ezzel definiálva a polgári védelmet. E tevékenység elemeinek azóta is az alábbiakat tartjuk:

- a) a lakosság felkészítése a védekezés során irányadó magatartási szabályokra;
- b) a polgári védelmi szervezetek létrehozása és felkészítése, valamint a működéshez szükséges anyagi készletek biztosítása;
- c) a figyelmeztetés, a tájékoztatás, a riasztás;
- d) az egyéni védőeszközökkel történő ellátás;
- e) az óvóhelyi védelem;

- f) a lakosság kimenekítése és kitelepítése, szükségelszállásolása és ellátása;
- g) a létfenntartáshoz szükséges anyagi javak védelme, a létfontosságú közművek sürgős megjavítása;
- h) az elsötétítés, a fényálcázás;
- i) a kárterület felderítése, a mentés, az elsősegélynyújtás – ideértve a lelki gondozást is, a mentesítés és a fertőtlenítés, illetőleg az ezzel összefüggő ideiglenes helyreállítás, továbbá a halálos áldozatokkal kapcsolatos halaszthatatlan intézkedések;
- j) a polgári védelmi tervezés, szervezés;
- l) a települések veszélyeztetettségének felmérése;
- m) közreműködés a lakosság légiriasztásában, a kulturális javak védelmében, a vizek kártételei elleni védekezésben, a menekültek elhelyezésében és ellátásában, továbbá a tűzoltásban, illetőleg a nemzetközi szerződésekből adódó tájékoztatás és kölcsönös segítségnyújtás feladatainak ellátásában.

Történelmi előzmények miatt még ma is él egy olyan közvélekedés, amely szerint Mészáros Lázár hadügyminisztersége óta a hazai árvízvédelem nagyrészt a katonai alakulatokra épül, és így valósul meg a polgári védelem is. A valóság azonban az, hogy a polgári védelem soha nem volt a hadsereg szerves része, nem is lehetett, hiszen teljesen más a rendeltetése. Napjainkban a Belügyminisztérium alárendeltségébe tartozó katasztrófavédelemben integrálódott polgári védelem napi tevékenységében háttérbe szorult a fegyveres összeütközések miatti oltalmazás, és egyértelműen előtérbe került a katasztrófák veszélyeinek elhárítása, az életben maradás feltételeinek biztosítása. Látható, hogy a katasztrófavédelmi szervek nem csak azért tudnak gyors riasztással beavatkozni a különböző veszélyhelyzetekben, mert megfelelő információs és vezetési feltételekkel rendelkeznek, hanem azért is, mert napi munkájukban együtt élnek az önkormányzatokkal.

Az elmúlt évek során bekövetkezett természeti katasztrófák, veszélyhelyzetek során bebizonyosodott, hogy a megelőzés, a veszélyhelyzet-kezelés és a helyreállítás időszakában fontos az állampolgárok, de még fontosabb az adott esetben államigazgatási feladatokat ellátó polgármesterek megismertetése az őket fenyegető veszélyforrásokkal, a védekezés során követendő magatartásformákkal, a kárfelszámolás körülményeivel, lehetőségeivel. A lakosság életének, testi épségének és vagyonának megvédésében fontos szerep, és ezzel együtt jelentős feladat- és hatáskörök hárulnak a települések polgármestereire.

A polgármester polgári védelmi feladatait a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvényben biztosított államigazgatási jogkörében látja el. Bekövetkezett katasztrófa és katasztrófa-helyzet esetén, a védekezés során irányítja a helyi katasztrófavédelmi tevékenységet, szervezi és irányítja a keletkezett károk felmérését, irányítja a helyi erők által végzett helyreállítási tevékenységet, a humanitárius segélyek elosztását. E tevékenység anyagi feltételeit a polgári védelemről szóló 1996. évi XXXVII. törvény 39. §-a alapján a helyi önkormányzatok normatív forrásszabályozási rendszerében biztosítja az Országgyűlés.

A polgári védelmi feladatok megvalósításában a polgármesternek kiemelkedő szerepe van a polgári védelmi kötelezettségen alapuló polgári védelmi szervezetek létrehozásában, azok irányításában, valamint anyagi-technikai ellátásukban és alkalmazásukban. A települési polgári védelmi szervezet gazdálkodó szerveknél történő létrehozására kiadott hatósági határozatban a település polgármestere határozza meg a szervezet felépítését, létszámát. Szintén a polgármester az, aki az állampolgárokat beosztó határozattal kijelöli a települési polgári védelmi szervezetben történő feladatellátásra. Természetesen minden beosztott állampolgárt a szakalegységének megfelelő képzésben kell részesíteni. A kijelölt és felkészített állampolgárokból álló települési polgári védelmi szervezetek alkalmazásának elrendelésére szintén a polgármester jogosult, főszabályként a megyei közgyűlés elnöke, Budapesten a főpolgármester rendelkezése alapján, illetve indokolt esetben ezen személyek utólagos tájékoztatásával.

Fontos kiemelni, hogy hazánkban a polgári védelem és a tűzoltóság összetartozik, közjogi értelemben ez a katasztrófavédelem. A polgári védelmi szervezetek alkalmazása részben követi a tűzoltóságok alkalmazását, hiszen az elsődleges beavatkozók szinte minden veszélyhelyzetben a katasztrófák elleni védekezés könnyűlovasságát adó tűzoltó erők, másrészt együtt mozognak a tűzoltóerőkkel, különösen a csapaterőben alkalmazott tűzoltókkal, de még az önkéntesen szerveződő tűzoltó egyesületek tagjaival is. Amennyiben ezek a tűzoltó egyesületek egy-egy hatósági szerződésben vállalják meghatározott létszámú tag rendelkezésre állását, azt a katasztrófavédelmi szervek a polgári védelmi szervezetekkel azonos módon veszik minden esetben igénybe. Ez az igénybevétel teljes mértékben megegyezik az adott veszélyhelyzet elhárításába bevont szerv alkalmazásával, így különösen annak finanszírozásával, hiszen ha az alkalmazást a veszélyeztetett település polgármestere rendelte el, vagy más települések polgármestereitől azt kérte, a költségek 100 %-a a vis maior tartalék felhasználásának részletes szabályairól szóló jogszabály alapján elszámolható. Mindez azt jelenti, hogy minden települési önkormányzat ésszerű érdeke a helybeli önkéntes tűzoltó egyesületek létrehozásának, működtetésének támogatása, illetve a helyi kárelhárításba történő bevonása.

A polgári védelmi tervezésben, így az általános polgári védelmi és a veszély-elhárítási tervek elkészítésében a polgári védelmi kirendeltség kap kiemelkedő szerepet. Nem csak részt vesz elkészítésükben, de ugyanakkor folyamatosan végzi a települések veszélyeztetettségének értékelését, nyilvántartását, szükség esetén kezdeményezi a vonatkozó tervek módosítását.

A polgári védelem terén a közigazgatás alapvető sikerének, a hatékonyság és az eredményesség eléréséhez általában rendelkezésre áll egy arra alkalmas terv. Természetesen ez a tradicionális megoldás, olyan aktuális válaszokat is megad, amelyek alapján:

- kifejleszthető a hosszú távú tevékenység rendje;
- átláthatóak a feladatok és az azokhoz szükséges erőforrások;
- tökéletesíthető az idő és az erőforrások felhasználása, és
- váratlan helyzetekben is biztosítható a feladatok megkezdése.

Számos tervdokumentáción kívül, azonban még a baj órája előtt is szükség van gyakorlati végrehajtásra. Ennek legnagyobb eleme a polgári védelmi szervezetek tréningje, azaz az ipari és nukleáris balesetek, elemi csapások, természeti katasztrófák, kedvezőtlen időjárási

viszonyok, súlyos közlekedési balesetek következtében kialakuló veszélyhelyzetek elhárítására, a támadófegyverek hatásainak felszámolására való felkészülés. A lakosságot elsősorban a település polgári védelmi besorolását megalapozó veszélyforrások hatásainak elhárítására kell felkészíteni.

A felkészítés egyik sarkalatos pontja a polgármesterek felkészítése. Erre a választási ciklusokhoz igazodva kerül sor. A felkészítés az első alkalommal megválasztott polgármesterek számára bővebb, általános jellegű, az újraválasztott polgármesterek esetében rövidebb, gyakorlatiasabb, a helyben jellemző veszélyhelyzetek elhárítására irányul. A felkészítések időtartama évente 4–6 óra, a feldolgozandó ismeretanyag a helyi veszélyeztetettség megismertetésére és elhárítására vonatkozó ismereteket foglalja össze. A polgármesterek felkészítésének tervezését, szervezését és végrehajtását a megyei katasztrófavédelmi igazgatóságok, Budapesten a Fővárosi Polgári Védelmi Igazgatóság, illetve a polgári védelmi kirendeltségek végzik. A polgármesterek képzése csak abban az esetben éri el célját, ha az önkormányzati vezetők személyesen vesznek részt a képzéseken. Ennek ellenére a tapasztalat azt mutatja, hogy a fokozottan veszélyeztetett települések polgármesterei rendszerint személyesen jelennek meg a képzéseken, míg más, kevésbé veszélyeztetett, vagy éppen az évek óta nem jelentkező kockázattal bíró települések polgármesterei ezt nem teszik meg.

Az emberi akarattól független jelenségek, a vis maior események egy újabb együttműködési területet biztosítanak a polgármestereknek és a hivatásos katasztrófavédelmi szerveknek. A vis maior tartalék felhasználásának részletes szabályairól szóló 8/2010. (I. 28.) Korm. rendelet értelmében az önkormányzat támogatást igényelhet:

- az előre nem látható természeti vagy más eredetű veszély miatt szükségessé váló, indokolt védekezés többletkiadásainak részbeni vagy teljes támogatására,
- az önkormányzati, kisebbségi önkormányzati tulajdonban lévő kötelező feladatok ellátását szolgáló épületet, építményt sújtó, előre nem látható természeti vagy más károk helyreállításának részbeni támogatására.

A vis maior előleg igény benyújtásakor a vonatkozó szabályozásnak megfelelően a területileg illetékes megyei katasztrófavédelmi igazgatóság képviselője igazolja a védekezés tényét, a kérelem jogosságát és a helyreállítási munkálatokhoz szükséges költségigényt. A pályázat benyújtásának elengedhetetlen feltétele az érintett felek együttműködése.

A 2010-es évben két központi kárenyhítést igénylő káresemény is történt Magyarországon: az egyik a 2010. május–június hónapokban kihirdetett árvízi veszélyhelyzetek során, míg a másik a 2010. október 4-én Kolontár külterületén bekövetkezett vörösiszap zagytározó gátszakadása miatt.

A 2010. május–június hónapokban kihirdetett árvízi veszélyhelyzetek időszakában károsodott lakóingatlanok újjáépítése során 8 megye 49 településén 266 ingatlan tulajdonosa vált jogosulttá állami támogatásra. Az állami kárenyhítés folyósítása érdekében valamennyi érintett település megalkotta a kárenyhítést szabályozó helyi rendeletét, valamint megkötötte a központi támogatás felhasználásához szükséges, a károsultak és az önkormányzatok közötti támogatási megállapodásokat. 2010. november 30-ig megkötötték a vásárlásokhoz szükséges 185 db adás-vételi szerződést, és a 81 db építkezés mindegyike befejeződött. *A 2010. május–június hónapokban kihirdetett veszélyhelyzetek időszakában felmerült védekezési költségekről*

és károk enyhítéséről szóló 1148/2010.(VII.8.) Korm. határozat alapján több mint 2,2 Mrd Ft központi költségvetési támogatást kaptak azon károsultak, akik elemi lakhatási feltételeiket másként nem tudták volna biztosítani. Az önmagában sikeres újjáépítés mellett ismét reflektorfénybe került az öngondoskodás, illetve annak hiánya. A későbbiekben érintett katasztrófavédelmi szabályozási koncepció arra is keresi a megoldást, hogyan lehet kötelezővé tenni a lakóingatlanok biztosítását, ezzel tehermentesítve az államháztartást az időszakonként jelentkező milliárdos kiadásoktól.

A 2010. október 4-én bekövetkezett kolontári vörösiszap-ömlés, mint Magyarország eddigi legnagyobb, igen súlyos ökológiai következményekkel járó ipari katasztrófája is jelentős helyreállítási feladatokat eredményezett. Annak ellenére, hogy itt egy ipari katasztrófáról van szó, az állam – a károkozó felelősségét nem érintve – felgyorsította a keletkezett károk felszámolását és a helyreállítást. Az érintett károsultak:

- új lakóépület építésével,
- meglévő lakóépület helyreállításával,
- lakásvásárlással,
- vagy mindezek érdekében pénzbeli támogatással részesülhetnek kárenyhítésben.

A statikai felmérések alapján Devecserben 275, Kolontáron 51, Somlóvásárhelyen 38 lakóingatlan károsodott. Ebből Devecserben 225, Kolontáron 35, Somlóvásárhelyen 2 elbontandó. A Veszprém Megyei Földhivatal az érintett 3 településen található károsodott ingatlanok hiteles tulajdoni lapjának másolatát és térképvázlatát térítésmentesen rendelkezésre bocsátotta. Devecser város polgármestere a megyei főjegyző közreműködésével megkötötte az új lakótelep területére vonatkozó előszerződést az érintett 23 hektáros földterület tulajdonosaival, így az önkormányzati tulajdonba került. A kolontári 5 hektáros építési telek megvásárlása megtörtént, a földhivatal a parcellázást befejezte. A három érintett településen folyamatban van a károsultak nyilatkozatása, illetve elkészültek az életvitelszerű lakhatási feltételekről szóló igazolások.

A vörösiszap-ömlés okozta károk helyreállítása a belügyminiszter által jóváhagyott ütemterv alapján folyik, az alábbi határidőkkel:

- Az időjárás függvényében az új lakóépületek építése, út és közművek befejezése: 2011. május 31-ig;
- Műszaki átadás-átvétel, használatba vételi eljárások: 2011. május 1–31.
- Emlékpark, emlékhely kialakítása: 2011. március 25–május 31.
- Tájrehabilitáció érdekében felmérések, tanulmányok, jóváhagyatási eljárás, megállapodások megkötése: 2011. január 31-ig.
- Kísérleti növényzet telepítése: 2011. március 6– május 31.
- Tározók vizsgálata, új kiépítés végső határideje: 2011. május 31.

A vörösiszap okozta példa nélkül álló katasztrófa rávilágított arra, hogy mekkora szükség van a körütekintő veszélyhelyzet elemzésre, a megelőzési feladatok pontos számbavételére és végrehajtására, a védekezésben a tájékozottságra és gyors döntésképessegre, a helyreállításban a szervezethez. Minden érintett közös feladata és felelőssége a károsultak lakhatási feltételeinek mielőbbi megteremtése, a környezet eredeti állapotának visszaállítása.

Zárszó helyett a polgári védelem és az önkormányzatok együttműködésében ki kell emelni, hogy a katasztrófák megelőzésével, felszámolásával, a védekezés irányításával kapcsolatos feladatok fontosságára a jelentősebb hatású hazai és külföldi káresemények, veszélyhelyzetek is ráirányították a figyelmet. Az Országgyűlés már az 1980-as években is több alkalommal szorgalmazta az ország katasztrófavédelmének megnyugtató megoldását, az 1990-es évek elején ismét napirendre került a szabályozás, azonban katasztrófavédelmi törvény megalkotására nem került sor. Az igényt jelezte, hogy egységes keret hiányában is megalkotásra kerültek az ágazati, szakmai (pl. a tűzvédelemmel, polgári védelemmel, környezetvédelemmel kapcsolatos) törvények.

A hosszas és alapos előkészítést követően 2000. január 1-jén lépett hatályba a katasztrófák elleni védekezés irányításáról, szervezetéről és a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezéssel szőlő 1999. évi LXXIV. törvény (katasztrófavédelmi törvény), ezzel egységes, önálló jogszabály született a civilizációs és természeti eredetű katasztrófák megelőzése, ilyen események bekövetkezése esetén a különböző szintű állami, kormányzati, önkormányzati rendszerek tevékenységének szabályozása és összehangolása, a helyreállítás során az egyes szervezetek felelősségének és teendőinek meghatározása érdekében.

A katasztrófavédelmi törvény az ország és a polgárok biztonsága érdekében végrehajtott feladatok tapasztalatai alapján működőképes rendszert hozott létre. Ezen rendszer meghatározó elemévé vált a polgári védelem. Az elmúlt évtized igazolta, hogy a kialakított tervezési, irányítási, szervezeti és működési rendszer alkalmas a veszélyhelyzetek kezelésére a kisebb súlyú, lokális eseményektől a jelentős, kiterjedt, súlyos veszélyhelyzetekig. Azonban a katasztrófavédelmi törvény hatálybalépése óta megnőtt a lakosságot, az anyagi javakat és a környezetet veszélyeztető természeti és ökológiai katasztrófák száma, összetettebbé és ellenőrizhetetlenebbé váltak a civilizációs veszélyforrások és azok okai.

A társadalom jogos elvárása, hogy a bekövetkezett kisebb-nagyobb eseményeket szakszerűen, emberségesen és az adott szituációban összehangoltan végezzék az erre hivatott szervek és szervezetek. A katasztrófavédelem nemzeti ügy és a társadalom által elvárt szerepének betöltése megköveteli a különböző természeti- és egyéb változásokhoz igazodó korrekciók elvégzését, az állami szerepvállalás növelését és a fejlesztési igények teljesítését.

A katasztrófavédelem jelenlegi jogszabályi környezetének módosításaival, a települési önkormányzatok közreműködésének megőrzése mellett az állam szerepvállalásának növelésével garantálható a Magyar Köztársaság területén élő lakosság életének, vagyonának biztonsága, valamint az ország működőképesének folyamatos fenntartása.

(Készítette: Dr. Tóth Ferenc BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság, Polgári Védelmi Főfelügyelőség)

Az Országos Főépítési Kollégium Elnökségének 2/2010. (X. 26.) számú állásfoglalása

Magyarország jelenkori katasztrófáiról

Magyarország főépítészeit összefogó szervezetünk, az Országos Főépítész Kollégium ügyvivői feladatait ellátó Országos Főépítész Kollégium Elnöksége mélyen megindulva értesült az Édes hazánkat (Philipp Frigyes: Édes hazá – Egy csepp emberség – 2007) sújtó katasztrófákról. Ma is sok települést fenyegetnek komoly veszélyhelyzetek kialakulásával, működési zavarokkal a természeti adottságok és/vagy az általunk alkotott létesítmények, rendszerek. Az épített környezetért érzett elkötelezett felelősségtől vezérelve, egyben felajánlva továbbra is minden szakmai és emberi segítséget az alábbiakat rögzítjük:

Az emberhez méltó környezet **egészséges** (szűk értelemben az ember élete és egészsége szempontjából megfelelő, káros hatásoktól mentes), **biztonságos** (amelyben az ökológiai problémák nem fenyegetik az emberiség fennmaradását, az egyes emberek életét, békés egymás mellett élését és vagyonát), **zavartalan** (amely biztosítja a mentális egészséget, a pihenést és a megújulást is), **esztétikus** (amely szolgálja az emberi személyiség kiteljesedését, önmegvalósítását), **harmonikus** (vagy ökológiailag kiegyensúlyozott, amelyben biztosított a természet megújuló képessége, a fenntartható fejlődés) és **kedvező** (amely változatos, s amelyben jó életkörülmények biztosítottak a természet javaihoz, mint közjavakhoz, a nemzeti vagyon részeihez való hozzáféréseken keresztül) kell legyen a társadalom mindenkor értékrendjének, emberképének megfelelően (Fodor László: A környezethez való jog dogmatikája napjaink kihívásai tükrében c. tanulmány alapján 2006).

Teljes mértékben **biztonságos környezet** nincs. A veszélyes természeti folyamatokból adódó katasztrófák hozzátartoznak mindennapjainkhoz. A legjelentősebb veszélytípusok (árvíz, belvíz, aszály, szélrozió, tömeg-(vagy felszín) mozgás, földrengés, felhőszakadás, tűz) jelentős mértékben határozzák meg mindennapjainkat. A sebezhetőség a települések egyik tulajdonsága, az nem külső körülmény. Az ellenálló-képességet gyengíthetik a gazdasági (tartalék hiánya, kevés eszköz), a társadalmi (támogatási mechanizmusok és intézmények hiánya), a műszaki (gyengén épített, nem biztonságos házak) és a környezeti (ökoszisztémák törékenysége) tényezők.

A veszély és a kockázat sajátossága, hogy nem csupán egy ágazaton belül, nem csupán a mikrokörnyezetben jelentkezik, hanem kiterjesztetten, egy település egészére, de akár egy nagyobb térre ható makro környezetben is. Kiemelt jelentőséggel bírva vannak azonban sajnos jelen azon tényezők, melyek sokszor okozói a katasztrófáknak: emberi mulasztás, felelőtlenség, haszonszerzés. Míg a természeti katasztrófák problémaköre csak a természeti folyamatok vizsgálatával érthető meg és oldható meg, addig az utóbbiak mélyen gyökerező társadalmi-gazdasági problémákra vezethetők vissza.

A terület- és településfejlesztés, a terület- és településtervezés, a településüzemeltetés és az épített környezet alakítása terén egyre nagyobb szerepet kell, hogy kapjon a **biztonság**. Mindannyiunk közös felelőssége, hogy minimalizáljuk a kockázatot. Sokkal nagyobb felelősséggel kell minden szinten és minden szakterületen ezzel foglalkozni. A településpolitikának nagy szerepe van a sebezhetőség csökkentésében. A veszélyek és kockázatok nem adottságok, hanem az alapvető szolgáltatásokhoz való nem megfelelő hozzáférésnek, a gazdasági és politikai egyenlőtlenségnek és a rossz irányításnak a termékei. A veszélyek felismerése, feltárásuk és gyógyításuk csak többféle szakma együttműködésével lehetséges.

Sajnálatos ugyanakkor, hogy ezen összetett problémát egyben látó, szakmáját felelősen művelő kollégák és a tervező építészek megalapozott szakmai véleménye alulmaradt pusztán azért, mert az emberhez méltó környezet bonyolult rendszerét egyesek leszűkítve, pusztán

gazdaságossági szempontból értékelték. Felsőzsolcára nézve ez szintén egyfajta veszély, s egyben kockázat is. Nem fogadható el, hogy a pillanatnyi érdekek felülírják a hosszú távú érdekeket, még akkor sem, ha az értékteremtés látszatát mutatja, de az valójában a hely szellemétől idegen.

Köszönet a szakmai összefogásért Felsőzsolca főépítészének, minden közreműködő főépítésznek, a tervező csoportoknak – a Kós Károly Egyesülésnek, a Mányi Stúdiónak, a Hadas Építész Kft-nek –, a magyar építész és mérnöki társadalom elkötelezett, felelősségtől vezérelt tagjainak, az építési hatóságoknak, a kivitelezőknek Felsőzsolca, Devecser és Kolontár megmentéséért, a települési környezet emberhez méltó újjáépítéséért.

Budapest, 2010. október 26.

Philipp Frigyes az Országos Főépítési Kollégium elnöke (www.foepiteszek.hu)

Tájékoztató az online szabványkönyvtárról

Az Online Szabványkönyvtár demóverziója elérhető és ingyenesen kipróbálható az MSZT honlapján: www.mszt.hu

A magyar nemzeti szabványok gyors és teljes körű elérhetősége érdekében a Magyar Szabványügyi Testület (MSZT) többéves előkészítő munkával, információs rendszerének fejlesztésével létrehozta és 2011 első felétől szándékában áll működtetni a magyar nemzeti szabványok online szabványkönyvtárát.

Ennek révén az interneten keresztül, egyéni jelszóval, bárholnan, bármikor elérhető és olvasható minden érvényes és visszavont magyar nemzeti szabvány és a havonta megjelenő, a szabványosítással kapcsolatos legfrissebb és legfontosabb információkat tartalmazó Szabványügyi Közlöny teljes szövege.

Az online könyvtár így megvalósítja a szabványokkal kapcsolatos ismeretszerzés esélyegyenlőségét, jelentősen csökkenti a szabványvásárlás, azaz a költséges, állandó figyelmet és törődést igénylő, a soha nem naprakész saját (vállalati/intézményi) szabványtár kiépítésének és fenntartásának kényszerét.

A szabványokat minden – műszaki területen működő – szakembernek alkalmaznia kell munkája során. Ugyanakkor az önkormányzatok számára is elsődlegesen fontos és előnyös a szabványkönyvtár használata, hogy eljárásaik során (pl. engedélyezési eljárások) egy helyen hozzáférjenek a szabványok és a szabványinformációk teljes köréhez.

Nyilvánvaló, hogy az online szabványkönyvtár megnyitására és használatának széles körű elterjedésére csak alacsony, mindenki számára elfogadható könyvtári tagsági díj esetében van remény. Ennek alapfeltétele pedig az éveken keresztül meglévő állandó és megfelelő számú könyvtári taglétszám, amely megvalósulása esetén, egyenlő és mérsékelt költségszintű, közös teherviseléssel közkinccsé válhat a teljes nemzeti szabványállomány és a Szabványügyi Közlöny.

Az Online Szabványkönyvtár fő előnyei: egyenlő és kis költségű közös teherviselés, esélyegyenlőség a szabványinformációk elérhetőségében, naprakész információ, a térbeli és az időbeli korlátos megszűnése, egyszeri, alkalmoszerű vagy szabványvásárlás előtti

tájékoztatói lehetőség, a vásárlási kényszer megszűnése, a saját szabványtár fenntartási kényszerének megszűnése, interaktív kapcsolat a szabványalkotóval, a műszaki és szakmai nyelv megfelelő szinten való használatának fenntartása, kedvezményes szabványvásárlási lehetőség könyvtártagoknak, igazolás a szabványok rendelkezésre állásáról (akkreditálás, auditálás)

A 2010. november óta megtekinthető demó tartalma:

- Bevezető szöveg
- Nyitólap
- Felhívás szövege (az Online Szabványkönyvtár célkitűzései és rendeltetése),
- Használati útmutató (az Online Szabványkönyvtár funkciói, keresési módok, találati lista értelmezése és szűkítése stb.)
- Szabványjegyzék (a 2010. november 1-jén lezárt adatbázis szerint)
- Továbblépési lehetőség a szabványok szövegének első 4 oldalához (mintaoldalak)
- Továbblépési lehetőség a Szabványügyi Közlöny 2010. novemberi számához
- Vélemények közzétele, további információ kérése
- Előzetes bejelentkezési/regisztrációs lehetőség a jövőben indítandó szolgáltatás igényfelméréséhez

A tesztelés (a demóverzió kipróbálása) után lehetőség van az Online Szabványkönyvtárba való előzetes bejelentkezésre/regisztrálásra. A bejelentkezés csak előzetes igényfelmérésre szolgál, így nem számít kötelezettségvállalásnak, viszont a bejelentkezőket az MSZT értesíteni fogja az Online Szabványkönyvtárral kapcsolatos hírekről, beleértve az előfizetési díj összegét és a megnyitás tényleges időpontját.

Az Online Szabványkönyvtár előfizethető szolgáltatásként várhatóan 2011. első felében indul a Magyar Szabványügyi Testület honlapján.

Budapest, 2011. január 3.

Magyar Szabványügyi Testület (MSZT) 1082 Budapest, Horváth Mihály tér 1. Tel.: 456 6801, e-mail: isoline@mszt.hu

Az Önkormányzati hírlevél kiadásért felel:

Dr. Bekényi József, Belügyminisztérium Önkormányzati Feladatok Főosztálya

Szerkeszti:

az Önkormányzati Tájékoztató szerkesztőbizottsága

Szerkesztésért felel:

Dr. Barabás Zoltán, Belügyminisztérium Önkormányzati Feladatok Főosztálya